

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
TÜRK TEZHİP SANATININ ÖĞRETİMİNDE ÇALIŞMA YAPRAKLARININ
KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Filiz BİÇARE

Ankara
2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
TÜRK TEZHİP SANATININ ÖĞRETİMİNDE ÇALIŞMA YAPRAKLARININ
KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Filiz BİÇARE

Danışman: Yrd.Doç. Dr. Nuran SAY

**Ankara
2011**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Filiz BİÇARE'nin *ORTAÖĞRETİM 10. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE TÜRK TEZHİP SANATININ ÖĞRETİMİNDE ÇALIŞMA YAPRAKLARININ KULLANIMI* başlıklı tezi 10.06.2011 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY

.....

Üye : Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ayşe Füsün ÖKSÜZOĞLU

.....

ÖNSÖZ

Sanat, asırlara rağmen kalıcı olandır. Klâsik sanatlarımız içinde bin yıldan fazladır varlığını sürdüren Tezhip Sanatı, zaman, sabır ve kabiliyet ister. Milli eğitimde kendi kültür değerlerini öğrenerek bilerek yetişen çocuk. gelecekte sanatta özgün ve ünik eserler verebilir. Çok tabidir ki görsel sanatlar eğitimi bunun başlangıcıdır.

Görsel sanatlar eğitiminde yer alan Tezhip Sanatı Çalışma yapraklarının katkısıyla öğrencide daha kolay ve hızlı bir şekil de konunun anlaşılmasını sağlamıştır. Ders sırasında parıldayan gözlerle dersi izleyen öğrenciler çalışma yapraklarını eksiksiz tamamlamışlardır. Umarım gelecekte kendi kültür hazinelerinden biri olan Türk Tezhip Sanatından etkilenerek Yeni bir sanat anlayışına sahip olurlar ve kendi kültür değerlerini korurlar.

Araştırma sürecinde bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım Danışmanım Yrd.Doç Dr. Nuran Say' a emeği ve sabrı için; Ayrıca manevi katkılarıyla her zaman yanımda yer alan aileme çok teşekkür ederim.

Filiz BİÇARE

ÖZET

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE TÜRK TEZHİP SANATININ ÖĞRETİMİNDE ÇALIŞMA YAPRAKLARININ KULLANIMI

BIÇARE, Filiz

Yüksek Lisans, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim - İş Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç. Dr. Nuran SAY

Nisan-2011, ... Sayfa

Bu araştırmada, Ortaöğretim onuncu sınıf görsel sanatlar dersinin müfredat konularından biri olan Tezhip sanatının öğretiminde çalışma yapraklarının kullanımı; öğrencinin tezhip sanatını Ali Üsküdârî örneği ile öğretiminde etkisi üzerine araştırılmıştır. Bu doğrultuda araştırma, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen üzerine modellenmiştir.

Araştırma 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılı'nda, onuncu sınıf 40 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın deney grubunda bulunan öğrencilerle (n=20) iki haftalık süre ile , Tezhip sanatı anlatılmış öğrencilere çalışma yaprakları verilerek içindeki yönergelere uyulması ve çalışma yapraklarının okunması istenmiştir. Kontrol grubu (n=20) öğrencilerine ise klasik yöntemle ders işlenmiştir. Araştırmada kullanılacak veriler, “tezhip sanatı başarı testi” kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız gruplar ve bağımlı gruplar için t testi kullanılmıştır.

Verilerin analiz edilmesiyle elde edilen sonuçlarda, deney grubundaki öğrencilerde; Tezhip Sanatı konusunu çalışma yaprakları ile uygulama süreci sonunda başarılarında artış olduğu görülmüş; ayrıca bu artışın kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun yanında deney grubu öğrencilerinin tezhip sanatı başarı testinden aldıkları puanlardaki artış, kontrol grubundan dört kat yüksek

bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ortaöğretim görsel sanatlar müfredatlarından biri olan Tezhip Sanatı konusu Çalışma Yapraklarıyla öğretilmesinin öğrenci başarısında artışa sebep olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tezhip, Görsel Sanatlar eğitimi, Çalışma yaprakları, Ali Üsküdârî

ABSTRACT

USE OF THE STUDYING SHEETS WHILE TEACHING TURKISH ILLUMINATION ART AT THE COURSE OF VISUAL ARTS IN THE 10TH CLASS OF SECONDARY EDUCATION

BİÇARE, Filiz

Master Department of Fine Arts Education Teaching Painting Art

Thesis Advisor : Ass. Prof. Dr. Nuran SAY

April – 2011 ,.. Page

In this research, use of the studying sheets while teaching illumination art which is one of the curriculum subjects of the visual arts course in the 10th class of secondary education has been investigated on the effect for the student how to learn the illumination art through the sample of Ali Üsküdârî. Accordingly, the research has been modelled on the experimental design with pre test – final test controlling group.

The research was conducted by the 40 students of the 10th class in 2010-2011 Academic Year. Within the duration of two weeks, together with the students existing in the experimental group of the research (n=20), illumination art was told, they were given the studying sheets, and they were asked to obey the instructions in the sheets, and to read the studying sheets. Beside, lesson was taught through the classical methods together with the controlling group (n=20) students. The data to get used in the research has been obtained by using the success test of illumination art. While analyzing the data, the test for the independent groups and dependent groups has been used.

At the results obtained by analyzing the data, it has been understood that the success of the students in the experimental group has increased at the end of the application process of illumination art with the studying sheets, and furthermore, it has

been observed that this increase is higher than the controlling group. Beside, the increase at the points that the students in the controlling group got from the achievement test of Illumination Art has been found out four times higher than the control group. The results obtained indicates that teaching the subject of illumination art which is one of visual arts curriculums in secondary education through the studying sheets causes increase at the achievement of student.

Key Words : Illumination Art, Education of Visual Arts, Studying Sheets. Ali Üsküdârî.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
RESİMLER LİSTESİ.....	xii
TEZHİP SANATI MOTİFLER LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Varsayımlar.....	6
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.8. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi Amaçları ve İlkeleri.....	10
2.1.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Gerekesi.....	11
2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi Programının Özellikleri.....	11
2.1.3 Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Öğretme Süreci	11
2.1.4. Öğrenme Alanları.....	14

2.1.5. Görsel Sanat Kültürü.....	14
2.1.6. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme.....	15
2.1.7. Tarihi Çevre ve Müze Bilinci.....	15
2.1.8. Görsel Sanatlar Dersi Alt Öğrenme Alanları.....	17
2.1.9. Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlar.....	18
2.2. Geleneksel Öğrenme Yaklaşımı (Öğretmen Merkezli).....	18
2.3. Aktif Öğrenme Yaklaşımı.....	19
2.3.1. Aktif Öğrenmenin Temel Özellikleri.....	20
2.3.2. Aktif Öğrenmede Öğrenci.....	20
2.4. Programda Kullanılan Öğretim Yöntemler	20
2.4.1. Beyin Fırtınası.....	20
2.4.2. Vızıltı Grupları.....	21
2.4.3. Altı Şapkalı Düşünme.....	21
2.4.4. Dramatizasyon.....	22
2.4.5. Akrostiş.....	23
2.5. Çalışma Yaprakları.....	23
2.6.1. Çalışma Yapraklarının Türleri.....	24
2.6.2. Çalışma Yapağı Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	26
2.6.3. Çalışma Yapraklarının Yararları.....	26
2.6.4. Çalışma Yaprakları İle İlgili Örnek Çalışmalar.....	27
2.7. Yaratıcılık.....	28
2.7.1. Yaratıcı Öğrenme	29
2.7.2. Öğretim Programlarının Yaratıcılığa Etkisi.....	29
2.8. Türk Tezhip Sanatı ve Motifler.....	30
2.8.1. Bitkisel Motifler.....	33
2.8.2. Yarı Stilize çiçekler.....	33
2.8.3. Hatayi.....	34
2.8.4. Goncagüller.....	35
2.8.5. Pençler.....	35
2.8.6. Naturalist Çiçekler.....	36
2.8.7. Hayvansal Motifler.....	37
2.8.8. Hayvan Ürünü, Efsane Hayvan Motifleri Ejder.....	37
2.8.9. Simurg.....	38
2.8.10. Rumiler.....	38

2.8.11. Bulutlar.....	38
2.8.12. Münhaniler.....	39
2.8.13. Geometrik Motifler ve Geçmeler(Zencerek).....	40
2.8.14. Tığlar.....	40
2.8.15. Batı Tesirli Motifler (Barok,Rokoko,Ampir).....	40

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Çalışma Grubu.....	44
3.3. Evren ve Örneklem.....	45
3.4. Veri Toplama Araçları.....	46
3.5. Verilerin Analizi.....	46
3.6. Uygulama Süreci.....	47

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Birinci alt probleme ait bulgular ve yorumlar.....	49
4.2. İkinci alt probleme ait bulgular ve yorumlar.....	50
4.3. Üçüncü alt probleme ait bulgular ve yorumlar.....	52
4.4. Dördüncü alt probleme ait bulgular ve yorumlar.....	56
4.5. Nitel Bulgular.....	58

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	59
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	59
5.3. ÜçüncüAlt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	59
5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	60

5.5. Öneriler.....	60
5.5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler.....	60
5.5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	60
5.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	61

KAYNAKLAR.....	62
----------------	----

EKLER.....	68
------------	----

Kısaltmalar Listesi

C. Cild

Çev. Çeviren

H. Hicri Yıl

Haz. Hazırlayan

Kat.Nr. Katolog Numarası

Nr. Numara

S. Sayı

s. Sayfa

T.C.K.B. Türkiye Cumhuriyeti Kùltür Bakanlığı

TSM. Topkapı Sarayı Müzesi

Y. Yıl

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Modeli.....	44
Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Dağılımı.....	44
Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması.....	45
Tablo 4. Araştırmanın Çalışma Evreni.....	46
Tablo 5. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Sonuçları.....	47
Tablo 6. Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	50
Tablo 7. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Sonuçları.....	51
Tablo 8. Deney Grubunun Ön Test-Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 9. Deney Grubunun Ön Test-Son Testde Yer Alan Soruların Toplam Sonuçları	53
Tablo 10. Kontrol Grubunun Ön Test-Son Testde Yer Alan Soruların Toplam Sonuçları	54
Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo 12. Deney Grubunda Sözel Test ile Görsel Arasındaki İlişkilerin Araştırılması.....	57
Şekil 1. Test Puanları.....	56

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1 . Ali Üsküdârî'nin gül resmi.....	77
Resim 2 . Ali Üsküdârî'nin gül resmi.....	78
Resim 3 . Ali Üsküdârî'nin gül resmi.....	79
Resim 4 . Ali Üsküdârî'nin lale resmi.....	80
Resim 5 . Ali Üsküdârî'nin karanfil resmi.....	81
Resim 6 . Ali Üsküdârî'nin fulya resmi.....	82
Resim 7 . Ali Üsküdârî'nin sümbül ve karanfil resmi.....	83
Resim 8 . Ali Üsküdârî'nin karanfil resmi.....	84
Resim 9 . Ali Üsküdârî'nin sümbül ve menekşe resmi.....	85
Resim 10. Ali Üsküdârî'nin karanfil resmi.....	86

TEZHİP SANATI MOTİFLER LİSTESİ

Desen 1 . Hatayi.....	87
Desen 2 . Goncagül.....	88
Desen 3 . Penç.....	89
Desen 4 . Ejder.....	90
Desen 5 . Simurg.....	91
Desen 6 . Rumi.....	92
Desen 7 . Bulut.....	93
Desen 8 . Münhani.....	94
Desen 9 . Geçme (Zencerek).....	95
Desen 10. Tığ.....	96

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tarihi kaynaklara göre Türklerin orta asya’da ilk kez görüldükleri yüzyıllardan bu yana kadar güzel sanatlara ve bunun eğitime önem verdikleri görülmektedir. Altay dağları eteklerinde “Pazırık” bölgesinde bulunan ve M.Ö. III. ve IV. yüzyıllara tarihlenen Türk Sanatı örneklerinden; M.S. VIII. ve IX. yüzyıllar, Uygur duvar resimlerine kadar olan dönemde meydana getirilen İslamiyet öncesi Türk sanatı, belli bir disiplinle eğitilmiş sanatçılar tarafından ortaya konulmuştur (Özsoy, 2001, s. 68).

İslamiyet öncesi Türk sanatı genellikle dini mabetler ve saraylarda uygulanmış olup, gerek dini liderler ve gerekse devlet yöneticilerinin koruması altında, kimi zaman da halkın kendi estetik zevk ve ihtiyaçları doğrultusunda gelişmiştir. Ancak bilinen odur ki, her durumda eğitim, usta-çırak, baba-oğul ve ana-kız ilişkisi doğrultusunda olmuş; böyle bir geleneksel yöntemle sanatçılar, zanaatçılar ve eğitimciler yetişmiştir (Aslanapa, 2007, s. 40-43).

Cumhuriyetin ilanından çok önceleri 16. yüzyılda üst düzey makamlardan en alt düzeylere kadar olan kesimlerde sanata olan ilgi bilinir. Sanat Eğitime önem verildiği yurt dışından eğitim için getirilen özel sanatçılardan anlaşılmaktadır (Erbay, 1997, s. 132).

Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte kültür ve sanat sorunlarına oldukça önem veren Atatürk, devletin görevleri arasına bu konularla uğraşmayı da katmış, sanata ilgiyi devlet politikası haline getirmiştir. Sanatın, temel kültür sorunlarından biri olduğu sık sık vurgulanır; sanat eğitiminin sorunları milli eğitim sorunlarından bağımsız düşünülmaz. Atatürk’ün sanat ve eğitim sorunlarına yaklaşımı ve oluşturduğu devlet politikası ile, özellikle resim sanatçıları güçlerini birleştirerek oluşturdukları birlikler ile Türk Sanatı’nı olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Bu amaçla 1921’de Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. 1924’den itibaren ise, bilgi, birikim ve deneyim kazanma

yanında Avrupa sanatını kaynağında inceleyebilmek amacıyla yurt dışına birçok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir. Bu sanatçılar arasında Mahmut Cüda, Refik Epikman, Cevat Dereli sayılabilir (Erbay, 1997, s. 138).

1926 yılında Orta Öğretmen okulu açılmıştır. Bu okulun amacı ortaokul ve ilköğretmen okullarına branş öğretmenleri; ilköğretime müfettiş ve ilköğretmen okullarında açılan uygulama okullarına müdür yetiştirmektir (Altunya, 2006, s. 12).

1932 yılında açılmaya başlanan Halkevlerinde çoğunlukla öğretmenler görev almıştır. Halk evlerinde dil, tarih, edebiyat, güzel sanatlar, temsil, spor, içtimai yardım dersane ve kurslar, kütüphane, köycülük, müze ve sergi gibi çalışma kolları vardı. Halkevlerinin belirtilen alanlarda etkinliklere katıldıkları gibi Cumhuriyet ilkelerini yaymak gibi görevleride vardır (Akyüz, 2009, s. 405).

1940’larda görsel sanatlar eğitimini genel amacı “çocuk merkezci” yaklaşıma kaymaktadır. Çocukların yaratıcı çabalarının onların yalnız sanat yönünden değil tüm zihinsel yetilerini de geliştirebileceği kabul görmeye başlamıştır. Hatta resim-iş dersi (görsel sanatlar eğitimi) hayat bilgisi derslerine yardımcı olan konularla beraber işlenmeye başlanmıştır. Benzer konuların ve yaklaşımların anlamayı güçlendirdiği fark edildikçe sanat eğitime verilen önem yerini gerekliliğe bırakmıştır. Milli Eğitim Şuralarının bazıları, Türkiye’deki görsel sanatlar eğitiminin yapılandırılması çalışmaları doğrultusunda önemli bir yer tutmaktadır. Bunlardan 1949, 1962, 1974 ve 1981 Milli Eğitim Şuralarında sanat eğitime ayrı ayrı yer verilmiştir. 1962’deki yedinci şurada, eğitim, kültür ve sanat konularına geniş yer verilerek, Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonunun hazırladığı raporda dile getirilen önerilerle, sanat eğitiminin bazı temel ilke ve amaçları benimsenmiştir. 1974’deki dokuzuncu şurada da, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçecekleri kol faaliyetleriyle sanat eğitiminin desteklenmesi öngörülmüş; lise ve dengi okullarda da sanat eğitimi dersleri seçmeli dersler arasına konulmuştur (Kırıçoğlu, 1991, s. 46).

Son olarak da, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası’nın 1994–1997 yılları arasında yürüttüğü Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, eğitim fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş, Resim-İş Bölümleri, Müzik Eğitimi Bölümü ile birlikte, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde; Sınıf Öğretmenliği

Bölümleri de yeni kurulan İlköğretim Öğretmenliği Bölümünde Anabilim dalları olarak yer almıştır. İdari yapılanmanın yanı sıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyıllara göre ders dağılımları, kredileri ve içerikleri de değiştirilmiş ve 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (Kırıçoğlu, 1991, s. 55).

Türkiye'deki sanat eğitiminin tarihi seyrine bakıldığında, daha çok akademik seviyede değişim ve gelişimin olduğu gözlenmektedir. Sanat ve onun eğitiminin, eğitim kurumlarında hak ettiği ağırlığı yakalayabilmesi, serpilip gelişebilmesi, onun gerekliliğine ve önemine inanmış insanlar tarafından sağlanabilir. Bu özelliklerde yetişecek olan insanların mimarları da, çağın gereklerini yakalayabilmiş bir eğitim politikası ve kararlılığı, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler olacaktır. Bu sebeple, her alanda olduğu gibi sanatın eğitiminde de çok iyi yetişmiş sanat eğitimcileri, bu misyonu yakalamada en temel yapı taşları olarak yerlerini alacaklardır.

Türk tezhip sanatı köklü geçmişimizin bize miras bıraktığı en güzel sanatlarımızdandır. Türkler yaşamları boyunca hüküm sürdükleri yerlere sanat ve uygarlıklarını da beraberinde getirmiş, bulundukları ülkelerin sanatlarından esinledikleri kadar, kendi sanat anlayışlarının etkisi altında süslemeye yön vererek, yeni ve değişik üslupların doğmasını sağlamışlardır.

Türk süsleme sanatlarının en önemli kilometre taşlarından olan Ali Üsküdarı'de yararlanabileceğimiz en önemli kültür elçilerimizdendir. Tezhip sanatında Ali Üsküdarı eşsiz eserler vermiştir.

Sanat, kalıcılığını giden yıllara inatla korur. Klâsik sanatlarımız içinde bin yıldan fazladır varlığını sürdüren Tezhip Sanatı, zaman, sabır ve yetenek ister. Milli eğitimde kendi kültür değerlerini öğrenerek, bilerek yetişen çocuklar; gelecekte sanatta özgün ve çağdaş eserler verebilir. Çok tabidir ki görsel sanatlar eğitimi bunun başlangıcıdır.

Sanat Eğitimi bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırma amacıyla tüm eğitim çabasına denir (Çelek,2002).

Ortaöğretimde görsel sanatlar eğitimi, bir sanat eseriyle karşılaşıldığında nasıl bakılması gerektiğini bilen, sanatı yaşamının bir parçası olarak gören; duygu, düşünce ve izlenimlerini özgün sanatsal tasarımlara dönüştüren, tarihî ve kültürel değerlerimize duyarlı, evrensel düşünceye sahip, sanattan tat alan, özgüveni gelişmiş, yaratıcı ve üretken, eleştirel bakış açısına sahip, doğayı seven, çevreye saygılı, Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, ulusal ve kültürel değerlerini kavramış, laik, demokratik, barışçı ve çağdaş nesiller yetiştirilmesini hedeflemektedir (Meb.2009,s.11).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 31.12. 2009 tarih ve 338 sayılı karar ile kabul edilen orta öğretim görsel sanatlar dersi müfredat programında Türk süsleme sanatlarından tezhip sanatının adına yer verilmesine rağmen; bu konu da nelerin nasıl anlatılacağına yer verilmemiştir. Orta öğretimde Görsel sanatlar dersi süresi haftalık 40 dakika olup ; bu süre içerisinde hem bilgi verimesi hem de uygulama yapılması mümkün olamamaktadır. Bu durumda kolay hızlı bir şekilde bilgiyi öğrenciye ileten öğretim yöntemlerinden olan Çalışma yapraklarından yararlanabiliriz. Tezhip sanatının öğretiminde çalışma yapraklarının kullanılması öğrencilerin daha hızlı ve kolay olarak tezhip sanatını öğrenmesini sağlayacaktır.

Orta öğretim Görsel Sanatlar dersi öğretim programı aktif öğrenme yaklaşımına dayanmaktadır. Aktif öğrenme, “Öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı süreçtir” (Açıkgöz, 2009, s. 17).

Aktif Öğrenmede öğretme yaklaşımı olan çalışma yaprakları öğrencinin derse aktif katılımı sağlayan, bilgiye ulaşması için takip etmesi gereken işlem basamaklarından ve bu basamaklarda yapılacak etkinlikleri açıklayan yönergelerden oluşan yazılı ve görsel materyaller olarak tanımlanır. Çalışma yaprakları soyut kavramları somutlaştıran, öğrencilere yaparak ve yaşayarak öğrenme imkanı veren ve öğrencilerin bilgiyi ezberlemeden kendi zihinlerinde yapılandırmalarını sağlar.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar dersi programında yer alan Türk Tezhip Sanatının öğretiminde çalışma yapraklarının kullanılmasının öğrenci başarısına olumlu etkisi var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Ortaöğretim 10. Sınıf Görsel Sanatlar dersinde Türk Tezhip Sanatının öğretiminde öğretmen merkezli öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar dersinde Türk Tezhip Sanatının öğretilmesi sırasında çalışma yapraklarının uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar dersinde Türk Tezhip Sanatının öğretiminde deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile görsel test puanları arasında ilişkili var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, görsel sanatlar eğitiminde çalışma yapraklarının kullanılmasıyla; nasıl bir başarı sağlandığını; Aynı zamanda görsel sanatlar eğitiminde çalışma yaprakları yardımıyla öğrencilerin kavrama ve öğrenme yetilerinin nasıl geliştiğini ortaya koymaktır.

Bu araştırma amacı çalışma yapraklarının Ortaöğretim Tezhip Sanatının öğretiminde etkinliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar dersinde türk tezhip sanatının öğretiminde geleneksel olmayan “Çalışma Yaprakları” ile öğretimin başarıya olan etkisinin sonuçlarını ortaya çıkarması açısından önemlidir.

1.6. Varsayımlar

1. Öğrencilerin Tezhip Sanatı Başarı testi sorularına verdikleri cevapların samimi, geçerli ve güvenilir olduğu,
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eğitim ortamları açısından denk koşullar altında olduğu,
3. Kontrol edilen değişkenler dışındaki etkenlerin, grupları aynı düzeyde etkileyeceği varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın temel sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma 2010-2011 öğretim yılıyla;
2. 2009 yılında Milli Eğitim bakanlığı tarafından uygulamaya konulan ortaöğretim programında belirtilen kazanımlara uygun biçimde iki haftalık süreçte Türk Tezhip Sanatı konusuyla

1.8. Tanımlar/Terimler

Ahar: Hattatların kâğıt cilalamak için kullandıkları nişasta ve yumurta akından yapılan özel bir karışım (Özönder, 2003, s. 3).

Altlık: Yazarken ve çizerken elin altına konulan kağıttan yatay destek (Özönder, 2003, s. 3).

Çalışma Yaprığı: Bir konunun uygulanması aşamasında öğrencilerin yapacağı etkinliklere yol gösterici açıklamaları içeren yapraklardır (Halis, 2002, s. 64).

Desen: 1. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerine yapılan çizim. 2. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerinde varlıkları, nesneleri belirli çizgilerle gösterme, tasvir etme. 3. Görsel bir etki yaratmak amacıyla yapılmış çizgi resimlerin hepsi. 4.

Eskiz: Taslak

Figür: 1. Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi. 2. Bir dansı veya oyunu oluşturan ölçülü adımlarla beliren zincirleme hareketlerden her biri: Bale figürü. Dans figürü. 3. Birbirini izleyerek melodik ve ritmik bakımdan bir bütün oluşturan notalar grubu.

Gotik: 12. yüzyıldan Rönesans'a kadar Batı Avrupa'da gelişen mimarlık ve sanat üslubu

Halkari: Yazı süs ve nakışları, altın suyu, boya ve yaldızlarla süsleme tekniği (Özönder, 2003, s. 76).

Haşiyeye: Kenar, pervaz. Yazma esrlede kenarı saçaklı ve yaldızlı olan yapraklara verilen ad Buna Haşiyeli Levha da denilir (Özönder, 2003, s. 63).

Hattat: Çok güzel el yazısı olan sanatçı

Hüsnü hat : Güzel yazı sanatı (Özönder, 2003, s. 76).

İcazetname: Başarı diploması (Özönder, 2003, s. 80).

Ketebe: “Yazdı” anlamına gelir (Özönder, 2003, s. 108).

Kompozisyon: 1. Sanat yapıtında, parçaların bir bütün içinde düzenli olarak bir araya getirilmesi. 2. Çağımızda renk, çizgi ve yüzeylerin dengeli ve uyumlu biçimde bir araya getirildiği resim.

Kontur: Resimde nesneyi belirgin gösteren çevre çizgisi.

Kubur: İçine kalemlerin konulduğu kapaklı kutu (Özönder, 2003, s. 113).

Kûfî: 1. Arap yazısının düz ve köşeli çizgilerle yazılan eski bir biçimi. 2. İslamiyetin ilk yüzyıllarında "Himyerî" yazısının değişmesiyle oluşan; dik, sert, köşeli bir yazı türü.

Lâke: Vernikle cilalanmış yüzey. Üzerine altın mürekkebi ve boya ile yazı, çiçek, resim yapılmış deri, kağıt mukavva tahta üzerine "Rugan" denilen vernik çekilerek meydana getirilir (Özönder, 2003, s. 117).

Motif: 1. Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri: Halı motifi. Danteldeki motifler. 2. Kendi başlarına konuya özellik kazandıran öğelerin her biri. 3. Bestenin bir parçasına çeşitli yönlerden birlik sağlayan belirleyici küçük birim: Melodi motifi.

Murakka: Birbirine tutturulmuş ve ekli yerlerinden katlanılarak kullanılan levhalar dizisi (Özönder, 2003, s.137).

Mushaf: Aslında türlü sayfalardan oluşan kitap anlamı taşıyan, sonradan Kur'an anlamında kullanılan bir terim.

Mühre: 1. Her tür yuvarlak şey, küçük top. 2. Cam boncuk. 3. Kâğıda yumuşaklık, parlaklık ve düzlük vermek için kullanılan camdan araç. 4. Deniz böceği kabuğu.

Münhani: 1. Ardı ardına devam eden şekiller. 2. Genellikle rumi motiflerden bir detayın sırt sırta devamıyla meydana getirilen şekil. 3. Eğri (Özönder, 2003, s. 142).

Müzehhep: 1. Altın suyuna batırılmış olan. 2. Yıldızla süslenmiş, yıldızlanmış.

Müzehhip: Yazma kitapların süslenmesini yapan sanatçı.

Nakkaş: Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi.

Reyhani: 1. İnce nakışlı. 2. Arap harfleriyle yazılan bir yazı türü.

Rokoko: XVIII. yüzyılın başında Fransa'da çok geçerli olan, kavisli çizgileri bol, gösterişli bir bezeme üslubu.

Rûmî: Çeşitli hayvanların uzuvlarından ama daha çok kuşun kanat bacak gaga ve bedeninin stilize edilmiş haliyle yapılan süsleme. Usluplaştırılmış hayvan şekillerinden meydana gelen tür (Özönder, 2003, s. 166).

Şükufe: Açmamış çiçek, tomurcuk. 2. Süslemede çiçek motiflerine dayanan bir tarzın adı.

Tezhip: Altınlama, altınla süslemek anlamına gelen "Tezhip" altın ve çeşitli boyalarla, stilize edilmiş bitki, hayvan ve bulut motiflerini kullanarak dini, edebi, tarihi ve ilmi el yazmalarını, hüsn-ü (güzel yazı) levha ve albümlerini, tuğra ve fermanları, minyatür detaylarını kubur, kutu ve kitap kaplarını süsleme sanatıdır (Taşkale, 2006, s. 4).

Üslup: 1. Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya ya da bir çağa özgü teknik, renk, kompozisyon ya da biçimlendirme yolu.

Üstat: 1. Bir bilim veya sanat alanında üstün bir yeri olan kimse. 2. Öğretmen.3.

Usta. 4. Sanatçı.

Zerefşan: Serpme altınla yapılan süsleme (Özönder, 2003, s. 221).

II BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi, Amaçları ve İlkeleri

Sanat, bireysel açıdan duyguların, düşüncelerin, hayallerin, yaratıcı çabaların ve insanın kendini gerçekleştirmesinin bir aracı; toplumları kaynaştırmada bütünleyici yönü ile önemli bir toplumsal kültür dinamiğidir. Sanat eğitimi, bireye çağdaş yaşama ve özgür düşünme olanağı kazandırır. Toplum için birbirini anlayan, eleştiren ve saygı duyan insanların yetiştirilmesine imkân sağlar.

Sanat, yaşama özgün biçimler verir. Kültürlerin anlaşılmasının önemini, kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada etkin bir rol üstlenir. Bu açıdan, görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında herkes için gereklidir. Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma şartlarından biridir. Sanatın ve sanat eğitiminin gerekliliği sonucunda, bugüne kadar 1948, 1968 İlkokul, 1951, 1962, 1971 Ortaokul ve 1992 İlköğretim Programları geliştirilmiştir. Günümüz koşullarında ise yeniden yapılandırılan eğitim sistemimizin öğretim programları kapsamında, görsel sanatlar dersi öğretim programı'nın oluşturulmasına ihtiyaç duyulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi (9,10,11 ve 12. sınıflar) öğretim programı 31.12. 2009 tarih ve 338 sayılı karar ile kabul edilmiştir .

Görsel Sanatlar dersi içerik olarak; görsel sanat kültürü, müze bilinci ve görsel sanatlarda biçimlendirme olmak üzere üç öğrenme alanında eğitim ve öğretim yapmayı hedeflemektedir. Böylece Görsel sanatların diğer dallarıyla da ilgilenen ve öğrenciyi yönlendirebilecek esnekliğe sahip bir program yapılandırılması amaçlanmıştır. Bu programla sanattan zevk alan, sanatı içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip ve eleştiri yapabilen nesiller yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Görsel sanatlar dersi programı, öğrencilerin bulundukları yaş düzeyinden başlayarak bütün yaşamları boyunca temel bir kazanım olarak kendilerini ifade etme yollarını keşfetmeleri ve bunları kullanarak duygusal, bilişsel, kültürel ve toplumsal yönlerden donanımlı hâle gelmeleri; sağlıklı, dengeli kimlik oluşturmaları ve nitelikli alışkanlıklar edinmeleri için hazırlanmıştır (Meb, 2009, s. 11).

2.1.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Gerekçesi

- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler,
- Eğitim bilimlerinde öğretim/öğrenme anlayışında gelişmeler,
- Eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırma ihtiyacı,
- Bireysel ve ulusal değerlere karşı duyarlılığın geliştirilmesi ihtiyacı,
- İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Programı ile bütünlüğünün sağlanması ihtiyacı,
- Yatay ekseninde dersler arası ve dikey ekseninde her bir dersin kendi içinde kavramsal bütünlük sağlanması zorunluluğu,
- Ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında yenilikler,
- Sanat eğitimi öğretim yöntemlerindeki çağdaş gelişmeler (Meb,2009, s.12).

2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi Programı'nın Özellikleri

Programın Temel Yaklaşımı: Günümüz bilişim çağında yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, özellikle çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde “öğrenci merkezli” yeni bir eğitim uygulama modelinin hayata geçirildiği gözlenmekte, “öğrenci merkezli” eğitim modelinin çağın ve günün gereklerine daha uygun olduğu düşünülmektedir. Öğrenci merkezli bu eğitim modeline göre en önemli öge öğrencinin kendisidir. Program, her aşamasında öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenme süreci öğrencinin etkin katılımını, öğretmenin ise rehberliğini sağlayacak bir biçimde düzenlenir. Özetle Programın oluşturulmasında öğrenciyi aktif, katılımcı ve sorunları bir birey haline getiren “öğrenci merkezli yaklaşımlar” temel olarak ele alınmıştır (MEB, 2009, s. 12).

2.1.3. Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Öğretme Süreci

Görsel sanatlar dersi sadece uygulama boyutuna hizmet ederek “sanatsal duyarlılığı” ortaya koymaz, görsel sanatlar dersine sanat kültürü, sanat eleştirisi, estetik, sanat terminolojisi ve müze kültürü boyutları da eklenmektedir. Bireyin gelişimine, toplumun kalkınmasına hizmet eden eğitim sisteminde görsel sanatlar programı; genel amaçları, ilkeleri, temel becerileri, öğrenme alanları, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirmeden oluşan bir tümdür. Eğitim ortamlarının en somut olduğu yer öğrenme öğretme sürecidir. Öğrenme ve öğretme koşullarının sürekli izlenen günün koşullarına göre düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Görsel sanatlar programı, gelişmiş ülkelerde yürürlükte olan sanat eğitimi programları incelenerek ülkemizde uygulanmakta olan programla ilgili görüşler değerlendirilerek ve Türkiye’de değişik yörelerdeki koşul ve olanaklar dikkate alınarak hazırlanmış özgün bir programdır.

Program uygulanırken esas alınan temel anlayışlar ve bu anlayışların hareket noktaları arasında programın plastik sanat eğitimi boyutlarını kapsaması, ölçme ve değerlendirmede yapılandırıcı öğrenme teorisine dayanan alternatif değerlendirme yaklaşımlarını esas alması, öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişim seviyelerinin gözetilmesi, programın ilgili diğer derslerin programlarıyla paralelliği ve bütünlüğünün gözetilmesi gerekmektedir.

Sanat öğretimi sonucu kazandırılacak sanat eğitimi, kişilik eğitiminin bir parçasıdır. Her yaratıcı eğitim anlayışı gibi sanat eğitimi de sosyolojik, psikolojik, kültürel, tinsel ve cinsel kimliğe ait gelişimleri içerir. Bu kimliğin oluşmasında önemli olan nokta, kişiliğin ve belleğin gelişiminde hedeflenen, nitelikli sanat duyarlılığını kazandırmaktır. Programın uygulanması sırasında bütün öğrencileri gözeterek programın tüm boyutlarını mümkün olduğu kadar çok vurgulamak için öğretmenler bu boyutların tümünü öncelikle kendileri anlamalı, öğretimi çok iyi planlamalı ve sürekli öğretimin nasıl olması gerektiği üzerinde düşünerek öğretimini geliştirmelidir. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerde oluşan bilginin tutarlı bir kimlik kazanması için sürekli araştıran ve sorgulayan – sorgulatan bir yapıda olmaları gerekmektedir. Bunun için öğretmen, her dersin sonunda öğrencilerin ilgileri ve anlayışları ile ilgili değerlendirmeler yaparak nelerin ne kadar anlaşıldığını ve bunun sonucunda hangi alanlarda daha fazla çalışmaları gerektiğini belirlemelidir. Öğretmen merkezli tekdüze anlatım, not tutturma ve doğrulama gibi geleneksel öğretim uygulamaları öğrencilerde programın vizyonuna ulaşmaları için yeterli olmamaktadır. Eğitim süreci öğrencilerin öğrenme ve yapmaya yönelik öz güvenlerini ve motivasyonlarını artırıcı nitelikte olmalıdır. Öğrenciler, yaşça büyük bir kişi, öğretmen veya kitap gibi bir otoritenin onayını aramaya sürekli yönlendirilmemelidir. Kendi kendilerine araştırabilen, sorgulayabilen birey olarak düşünce ile edimlerine saygı gösterilen varlıklar ve toplumun saygın birer üyesi olarak yaşam süren kişiler oldukları öğrencilere hissettirilmelidir (Özsoy, 2003, ss. 73–75).

Sanat eğitimi; bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. Sanat eğitimi, gözlem yapma, orijinallik buluş ve kişisel yaklaşımları destekler; pratik düşünceyi geliştirir. Olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur. Sanatla ister ürün vererek, isterse seyrederek, dinleyerek, okuyarak ilgilenmek, sadece duyguları ve duyarlılığı harekete geçirmekle kalmamakta, bilişsel ve duyuşsal yönleriyle bütün zihinsel süreçleri canlı tutmaktadır. Canlandırabilme ve fikirlerini çeşitli araçlarla sunabilme yeteneği, hem sanatsal hem de bilimsel mesleklerdeki kişilerin eğitimsel başarılarına katkıda bulunmaktadır. Sanat eğitimi; hayal gücünü çalıştırarak, dramatize edip canlandırarak, güçleri geliştirecek yaratıcı çabayı yönlendirmek için gereklidir (Buyurgan,2001,s. 62).

Sanatla ilgili imkânlarla çok küçük yaşta sahip olan çocuk, evinde, yuvada, anaokulunda sanat eğitimi almaya başlamış çocuk, ilkokulda sınıflar ilerledikçe, çevresindeki sanat olaylarını, biçimlendirmeleri yavaş yavaş değerlendirebilir; güzeli anlamaya ve aramaya başlar (Yolcu, 2005, s. 15).

Görsel sanatlar eğitiminin bir çerçeve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip uygar bir toplum yaratma düşünün de sanat eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Görsel sanatlar eğitimi, genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm toplumlar için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Dünyada toplumların genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullardan birisi “sanat eğitimidir” Herbart Read, konuya ilişkin bir yapıtında sanat ve eğitimin gerekliliğini “Sanat hayata uygulanan öyle bir mekanizmadır ki onsuz toplumlar dengelerini kaybederler.”Özdeyişi ile vurgulamaya çalışır. Toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası sayılan sanat, toplumsal ilerleme ve göstergeler hangi düzeyde bulunursa bulunsun güncelliğini ve canlılığını sürekli korur. Sonuçta sanat eyleminin, insan çabasının tümüyle insanın

dünyada bulunuşu ile ilgili bir çalışma türü olduğu sonucunu çıkarmak doğaldır (Artut, 2001).

Görsel sanatlar eğitimi, görsel okuryazarlık denilebilecek bir süreç olarak başlar. Görsel iletişim kurmak ve duyarlılık kazanmak sanat eğitiminin vazgeçilmez amaçlarıdır. Büyük sanat eserleri yaratacak sanatçılar yetiştirmek kadar sanat eserlerini okuyabilecek ve onların değerini anlayabilecek sanat muhatapları ve tüketicileri de yetiştirmek çok önemlidir. Sanatsal yaratıcılık geliştirmek ve yaratıcı davranışlar kazandırmak da sanat eğitimi ve resim dersinin genel amaçlarındandır.

Sanat eğitiminin bir başka işlevi de, sanat eserlerine olduğu kadar, çevreye ve her türlü görsel nesneye, estetik ölçütlerle ulaşmayı sağlamaktır. Program tümüyle incelendiğinde programın önceki Resim-İş programından oldukça farklı bir anlayışa ve yapıya sahip olduğu açıkça görülecektir. Görsel sanatlar eğitimi programında öğrencilerin programda belirlenen kazanımları edinebilmesi için kullanılacak öğretim yöntemleri ve öğrenme deneyimleri ile yönlendirilmelidir.

2.1.4. Öğrenme Alanları

Beceri bilgi kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği; öğrenmeyi organize eden Ortaöğretim görsel sanatlar eğitimi programı üç öğrenme alanı altında yapılandırılmıştır. Bu yapılar Görsel Sanat Kültürü, Görsel Sanatlarda Biçimlendirme, Tarihi Çevre ve Müze Bilincidir. Bu alanlar aşağıda açıklanmıştır.

2.1.5. Görsel Sanatlar Kültürü

Görsel kültür içinde yaşadığımız çağın iletişim ağı içinde görsel imgelerin etkin gücünün ve bu gücün insanlar üzerinde yarattığı etkinin ve birikimin adıdır. Bu etkin güç salt baskın görsel imgeler yolu ile yaşamı etkilemekle kalmaz, aynı zamanda ağırlıklı olarak içinde yaşanılan toplumun bireylerinin kültürel kimliğini belirler (Barnard, 2002, s. 34).

“Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanında, öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, “estetik”, “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” gibi varlığını sanattan alan diğer

disiplinlerin birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur. Böylelikle sanatsal uygulamalar yapan ve sanat yapmaktan zevk alan bireylerin yetiştirilmesi hedefinin yanı sıra bir sanat eserini çözümleyebilen, sanat eseri niteliğini içerenle bu niteliği içermeyeni değerlendirebilen, sanatçı ile zanaatçı farkını algılayabilen ve her ikisinin de toplumda yerini ve önemini kavrayabilen, daha da önemlisi sanatçı ile sanatçı olmayanı birbirinden ayırt edebilen çağdaş bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmektedir” (Meb, 2009, s. 34).

2.1.6. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran–orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, duyumsatıldığı, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır. Sanatsal yaratmada görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri amaç değil, araç olarak işlev görmektedir. Ancak bunlar olmadan insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurması, yansıtması, bunlara bir anlam yükleyerek işlevselleştirmesi ya da yepyeni bir biçim anlayışıyla ortaya koyabilmesi pek olası görülmemektedir. Bu nedenle “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla birlikte dersin temelini teşkil etmektedir.

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

- Kendilerini sanat yoluyla ifade edebilmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili teknikleri ve yöntemleri kullanma becerisi kazanmaları,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alarak planlı çalışmayı ve zamanı verimli kullanmayı alışkanlık haline getirmeleri,
- Sanatsal çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanmaları,
- Görsel dünyayı doğru algılayarak algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmeleri, hedeflenmektedir (Meb, 2009, s. 35).

2.1.7. Tarihi Çevre ve Müze Bilinci

İnsanoğlunun başlangıcından günümüze kadar olan sosyal, iktisadi ve kültürel hayatındaki birikimlerini bünyesinde toplayan müzeler, onları korumakta ve sergilemektedir. Müzeler, insanlık tarihinin gelişim evrelerine tanıklık eden, bu evrelerin başlamasında ve tamamlanmasında rol oynayan en değerli örneklerle sahiptir. Aynı ya da farklı coğrafyalarda, ulusların oluşturdukları medeniyetlerin her alanda ortaya koymuş olduğu ürünleri bünyelerinde barındıran müzeler, çeşitli ulusların vatandaşları tarafından gezilmekte ve buralardaki eserler incelenmektedir.

Günümüzde teknolojinin imkânlarıyla daha da kolaylaşan kültürler arası iletişim, farklı ulusların daha kısa sürede birbirini tanımasına imkân vermektedir. Var oluşundan günümüze kadar birçok evre geçirmiş olan insanlık, geçmişini tanıma, anlama ve bilme merakı ile doludur. Ulusların geçmişlerinde yaşadıkları tecrübelerin, sosyal ve kültürel birikimlerin maddi kalıntılarını muhafaza eden müzeler, ulusal benliğin oluşmasında da etkili kurumlardır. Pek çok gelişmiş ülkede müzelerden, etkin bir eğitim ortamı olarak yararlanılmaktadır. Eğitimde aktif olma, deneyim sahibi olma, çevre, inşa ve etkileşim kavramlarının ön plana çıkmasıyla müzeler, çocuk eğitiminde önem taşıyan kurumlar haline gelmiştir. Çünkü müzeler, çocukların yaparak-yaşayarak duyuşsal, devinimsel, zihinsel, bilişsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunabilecek uygun bir ortam sağlamaktadır. Müzeler, çeşitli kültür varlıklarını tanıtarak, çocuklara o toplumun bir bireyi olduklarını hissettirerek kişiliklerini ve özgüven duygularını geliştirmeye yardımcı olur. Çocukların sanatla bağ kurmalarına da katkıda bulunur. Küçük yaşlardan itibaren müzelerdeki nesnelerle karşılaşan ve bunlarla ilgili etkinlikler yapan bir çocuğun sanat anlayışı gelişmekte ve sanata bakış açısı farklılaşmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” ve “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanlarının yanı sıra “müze bilinci” adı altında bir öğrenme alanının verilmesine gerek duyulmuş tur. Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme mekânları, müzelerle birlikte öğren yerlerini, anıtları, tarihî yapıları, sanat galerilerini vb. içine alacak şekilde geniş tutulmuştur (Meb, 2009, s. 36).

“Müze Bilinci” öğrenme alanı ile öğrenciler;

- Görsel sanatların birbirinden farklı olan kültürel ve tarihsel kalıtını öğrenirler. Bu çerçevede öğrenci, sadece yerel olanı değil aynı zamanda evrensel olanı da gözlemleye bilir.

- Çok çeşitli ve zengin bir arkeolojik katmanlardan oluşan Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Anadolu uygarlıklarını tanır ve bu değerlere sahip çıkma bilincini edinirler.
- Müzelerin eğitim yoluyla bireylere sunacağı geniş olanaklar ve seçenekli bakış açılarının yanı sıra öğrencilerin yeni yaratımların ortaya çıkarması ve içinde bulunduğu toplumu, coğrafyayı ve farklı kültürleri kavraması sağlanır.

2.1.8. Görsel Sanatlar Dersi Alt Öğrenme Alanları

Alt öğrenme alanı; öğrenme alanlarının içeriğine göre konu, kazanım ve etkinliklerin ayrı ayrı ele alındığı yapıdır.

Programda 10. sınıf görsel sanatlar dersine göre alt öğrenme alanları aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

ORTA ÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR (RESİM) DERSİ ÖĞRENME ALANLARI			
GÖRSEL SANAT KÜLTÜRÜ	GÖRSEL SANATLARDA BİÇİMLENDİRME	TARİHİ ÇEVRE VE MÜZE BİLİNCİ	
10 SINIF ALT ÖĞRENME ALANLARI	TÜRK SÜSLEME SANATLARI CUMHURİYET ÖNCESİ TÜRK RESİM SANATI ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATI	DESEN ÇALIŞMALARI RENKLİ RESİM UYGULAMALARI II ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR	TARİHİ ÇEVRE VE MÜZELERDE İNCELEME VE UYGULAMA II

2.1.9. Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları

Öğrencinin öğrenme süreci içerisinde planlı bir şekilde düzenlenmiştir. Kazanımlarla öğrencinin bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkları kazanması beklenmektedir. Program kazanımların öngördüğü bir içerikle sınırlıdır, öğrencilere kazanımların edindirilmesi gerekmektedir. Onuncu sınıf Görsel Sanatlar dersi öğrenme alanı olan Türk süsleme sanatlarının kazanımları şöyle sıralanabilir :

1. Türk süsleme sanatlarının özelliklerini açıklar.
2. Türk süsleme sanatının ustalarını ve eserlerini tanır.
3. Türk süsleme sanatlarında kullanılan motifleri tanır.
4. Türk süsleme sanatlarının estetik yönlerini belirtir.
5. Türk süsleme sanatlarını korumaya duyarlı olur (Meb,2009,s.100).

2.2. Geleneksel Öğrenme Yaklaşımı (Öğretmen Merkezli)

Ezberciliğe dayalı bilgi aktarımının esas alındığı geleneksel eğitim, günümüzde çocuklarımızın zihnini körelten bir mekanizma haline gelmiştir. Asıl önemli olan çocuklarımıza ‘bilgiyi nasıl öğreneceğini’ öğretmektir. Geleneksel öğretim yönteminde öğretmen merkezdedir, öğrenci ise pasiftir ve dinleyici rolündedir. Öğrenilenler çoğunlukla ezbere dayandığı için kısa sürede unutulurlar. Yapılandırıcı öğretim yönteminde ise; öğrenci merkezdedir ve bilgileri ezberlemeyip, ileri eğitim teknikleriyle düşünerek, sorgulayarak öğrenmektedir. Geleneksel yöntemin özelliklerini kısaca özetleyecek olursak (Açıkgöz,2011).

Geleneksel Öğrenme Yaklaşımının avantajları

- Öğretmen liderdir.
- Zaman ve maliyet gerektirmez.
- Temel kaynak ders kitabı öğretmendir.
- Sınıfta sözlü iletişim hakimdir.

Geleneksel Öğrenme Yaklaşımının dezavantajları

- Öğretimde ezber hakimdir.
- Öğrenme sınıf içi etkinliklerle sınırlıdır.
- Uygun öğrenme ortamı hazırlanmaz.
- Gruba yönelik öğretim söz konusudur.

2.3. Aktif Öğrenme Yaklaşımı

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecini çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir. Bu tanımda vurgulanan ilk nokta öğrencinin kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıması ve süreçle ilgili kararları kendisinin almasıdır (Açıkgöz,2006, s.10).

Aktif öğrenmenin, kuramsal temelleri yapılandırmacılığa ve bilişselciliğe dayanır. Hem yapılandırmacılık hem de bilişselcilik, öğrenme süreci ile ilgili çeşitli açıklamalar ve önermeler sunar. Yapılandırmacılık ve bilişselcilik kuramları, öğrenme sürecinde bilginin yapılandırılmasının ne anlama geldiğini ve ne kadar önemli olduğunu açıklarlar. Ancak öğrenene bilgiyi yapılandırabilmesi için hangi fırsatların verilmesi ve öğretmenin somut olarak neler yapması gerektiğine değinmezler. Bazı araştırmacı ve eğitimciler, bu kuramları uygulamaya dönüştürmeye çalışmışlardır. Aktif öğrenme bu çabaların bir ürünüdür. Aktif öğrenme, yeni gelişen, üzerinde yapılan çalışmaların, projelerin ve yayınların sayısının her geçen gün arttığı bir öğrenme yaklaşımıdır. Birçok ülkede aktif öğrenmenin okullara geçirilebilmesi için önemli adımlar atılarak eğitimde reformlar yapılmaya çalışılmaktadır.

Aktif öğrenenler beyinlerini daha iyi kullanır, zihinlerini ve yeteneklerini zorlarlar, kendilerine sunulanları tekrarlamakla yetinmeyip onları aşmaya çalışırlar. Neyi niçin öğrendiğinin ve öğrendiklerini nerede kullanabileceğinin farkındadır.

Beyine gelen bilgiler; kaynağı, uzunluğu, kullanım yeri, önceki bilgilerle ilişkileri açısından sürekli sorgulanır. Beyin sadece bilgiyi almakla kalmaz, aynı

zamanda onu işler. Ayrıca yapılan araştırmalar beynin birçok işi aynı anda yaptığını göstermiştir.

2.3.1. Aktif Öğrenmenin Temel Özellikleri

1. Öğrenme sürecinin sorumluluğu öğrencidedir,
2. Öğrenci üst düzey ve karmaşık zihinsel süreçleri kullanır,
3. Öğrenci araştırma yaparak farklı kaynaklardan bilgiye ulaşır.

2.3.2. Aktif Öğrenmede Öğrenci

- Aktif, katılımcı,
- Soru soran, sorgulayan,
- Problemleri kavrayabilen ve çözen,
- Anlayan, düşünen, tartışan,
- Takım çalışmasına uyum sağlayabilen,
- Bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğrenen,
- Daha fazla bilgiye erişme heyecanı duyan,
- Planlı düşünen ve öğrenen,
- Yaratıcı ve eleştirel düşünen,
- Öz değerlendirme yapan (Meb,2009,s.14).

2.4. Programda Kullanılan Öğretim Yöntemleri

2.4.1. Beyin Fırtınası

Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan bir tekniktir. Buna “buluş fırtınası” da denilmektedir. Beyin fırtınası yaratıcılığı teşvik eder. İşlemler sırasında şunlara dikkat edilmelidir.

1. Grup oluşturularak sekreter seçilmeli
2. Problemin sunumu yapılmalı
3. Öğrencilerin söyleyeceklerini duraksamadan söylemeleri
4. Sekreterin söylenenleri kayıt altına alması
5. Kayıtların tartışılması ve değerlendirilmesi (Açıkgöz,2011,s.157).

2.4.2.Vızıltı Grupları

Vızıltı grupları küçük gruplardan oluşan tartışma bir tartışma tekniğidir. Vızıltı grupları belli bir amacı gerçekleştirmek için geçici olarak kullanılır. Grup görevi tamamladıktan sonra dağılır. Sınıf etkinliklerinin başarıyla ilerlemesinde küçük grup tartışması tekniğinin etkisi büyüktür. Bir kısım utangaç öğrencilerin de içinde yer aldığı büyük bir grup sınıf etkinliklerine katılmakta çekingen davranmaktadır. Küçük gruplarda öğrenci kendisini rahat hissedeceğinden etkinliklere katılması kolaylaşmaktadır (Meb, 2009, s. 15).

2.4.3. Altı Şapkalı Düşünme

Edward De Bono tarafından geliştirilen bu teknik, çocuğun günlük yaşamındaki bilişsel becerileri geliştirmede yaratıcı problem çözme etkinliği olarak oldukça yeni ve kullanışlı bir uygulamadır.

Öğrenci merkezli olan bu teknik öğretilmiş bir konunun daha iyi pekiştirilmesini sağlamakla birlikte eleştirisel ve çok yönlü düşünmeyi sağlar. Öğrenci bir olay ya da olgunun tek yönünün olduğunu değil bir çok yönünün olduğunu anlar. Öğrencinin bir olayın tek bir özelliğine takılıp kalmalarını önleyen bir tekniktir. Altı şapkalı düşünme tekniği kullanılırkensä sınıf altı gruba ayrılır. Bunun nedeni ise altı renge göre uygulanmasıdır. Her öğrenci grubu kendi rengine göre konuyu inceleyerek tartışmaktadır (Uzunboylu ve Hürsen, 2011, s. 65).

Beyaz Şapka: (Tarafsız Şapka) Net bilgiler sunar. Tarafsız ve duygularını katmadan konuya yaklaşır.

Kırmızı Şapka: (Duygusal şapka) Heyecanlı, kontrolsüz, hissi davranır.

Sarı Şapka: (Avantajlar şapkası) İyimser, tartışmaya olumlu bakar, alternatif üretir.

Yeşil Şapka: (Yaratıcılık şapkası) Yaratıcı çözümler önerir. Yenilikçi, üretken, girişimci, değişikliğe açık, alternatif düşünceler sunar.

Mavi Şapka: (Değerlendiren şapka) Sonuç çıkarır, olgun, yorumlayıcı, analiz edici bir tarzda konuya yaklaşır.

Siyah Şapka: (Kötümser şapka) Negatif düşünceler. Konunun olumsuz yönlerine bakarak düşünmede tedbir alır (Meb, 2009, s. 17).

Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Avantajları

1. Öğrenci merkezli teknik olup öğrencilere üst düzey davranışlar (analiz, sentez ve değerlendirme) kazandırmaktadır.
2. Öğrencilere konulara farklı bakış açısı kazandırmaktadır.
3. Öğrencilere tartışabilme becerisini kazandırmaktadır.
4. Öğrenme-öğretme süreci içerisinde öğretilmesi hedeflenen konular üzerinde farklı bakış açılarıyla karara varma becerisi geliştirilir.
5. Öğrenilen konuların daha iyi pekiştirilmesine yardımcı olur.

Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Dezavantajları

1. Zaman alıcı bir tekniktir. Her öğrenci ve öğrenci gruplarının sahip oldukları renge göre görüş bildirmeleri, zaman almaktadır.
2. Öğrenciler bazen sahip oldukları renklere göre değil kendi düşüncelerine göre görüş bildirmektedirler (Uzunboylu ve Hürsen, 2011, s. 66).

2.4.4. Dramatizasyon

Dramatizasyon çağdaş öğretim yöntemlerinde sıkça kullanılır. Problem çözme ve iletişim kurma yöntemlerini geliştirir. Günümüzde okullarda sıkça kullanmakta olan bu teknik öğrencinin anlama yeteneğini geliştirir, kendine güvenini artırır ayrıca bilginin etkin kullanımını sağlayarak pekiştirir (Demirel, 1996, s. 61).

Drama tekniğinin avantajları

1. Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlar.
2. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirir.
3. Yaparak ve yaşarak bilgiyi öğrenme fırsatı tanır.

Drama tekniğinin dezavantajları

1. Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
2. Zaman alıcıdır.
3. Kazandırılacak hedeflerle oyun tutarlı olmadığı takdirde öğrenme amacından uzaklaşır.
4. Her öğrenciye eşit öğrenme fırsatları verilmeyebilir (Uzunboylu ve Hürsen, 2011, s. 62).

2.4.5. Akrostiş Tekniği

Öğrencilere ilk harfi şifreli, kavram, söz öbeği veya cümleler alt alta sıralanır. Öğrencilere sürpriz kavram ve kavramlarla ders süresince veya bitiminde oyunla açıklanır. Dikkati bilinmeyene çektiği için ilgiyi konuda toplayarak öğrenmeyi kolaylaştırır (Meb, 2009, s. 22).

Yukarıda anlatılan yöntemler Ortaöğretim Görsel sanatlar dersinin işlenmesinde ders süresinin kırk dakika olması ve bu yöntemlerin etkili bir öğretim yöntemi niteliği taşıması, görsel sanatlar dersinde farklı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmasına yol açmaktadır. Oysa çalışma yaprakları yöntemi çalışma yaprakları görsel bilgileriyle donatılarak öğrenciye en kolay ve hızlı bir şekilde bilgi aktarılmasını sağlayabilir. Aşağıda çalışma yaprakları başlığı altında bunlar ele alınmıştır.

2.5. Çalışma Yaprakları

Literatür incelendiğinde, İngilizce "worksheet" teriminin karşılığı olarak kullanılan çalışma yapraklarına ait birçok tanımla karşılaşılmaktadır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

1. Bir konunun uygulanması aşamasında öğrencilerin yapacağı etkinliklere yol gösterici açıklamaları içeren kağıtlardır (Yanpar, 2005,s.116).
2. Karalama kağıtlarıdır (Demirel, 1993,s. 56).
3. Öğrencilerin önemli kavramları analiz etmelerine ve tanımlamalarına yardımcı olan öğretim araçlarıdır (Toumasis, 1995, s. 98; akt: Özdoğan, 2005,s.15).
4. İyi tasarlandıklarında öğrencide, öğrencilerden beklenen davranış. değişikliklerinin oluşmasına yardımcı olabilecek bir yöntemdir (Kurt, 2002, akt: Karagöl, 2004, s. 18).
5. Bir tür günlük plandır (Hopkins, 2000; akt: Bozdoğan, 2007, s.17).
6. Araştırma- inceleme etkinliklerine yönelik etkinlik kağıtlarıdır. (Ford, 1998, akt: Bozdoğan, 2007,s. 18).

7. Öğrencilerin ne yapması gerektiğinin belirtildiği işlem basamaklarını içeren, bilgilerini kendi zihinlerinde kendilerinin kurmalarına yardım eden ve aynı anda bütün

sınıfın verilen etkinliğe katılımını sağlayan önemli araçlardır (Sands ve Özçelik, 1997; akt: Kaymakçı, 2010,s. 4).

Literatürde çalışma yaprakları ile ilgili ortak bir tanımın olmadığı görülmektedir. Çalışma yapraklarının yeni bir materyal olması, farklı öğretim stratejileri ve yaklaşımları ile kullanılabilmesi ve kullanım amacının uygulayıcıdan uygulayıcıya değişmesi, çalışma yaprağının ortak bir tanımının yapılamamasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak görsel çalışma yaprakları; öğrencinin derse aktif katılımı sağlayan, bilgiye ulaşması için takip etmesi gereken işlem basamaklarından ve bu basamaklarda yapılacak etkinlikleri açıklayan yönergelerden oluşan yazılı ve görsel materyaller olarak tanımlanabilir, ayrıca yapraklar bir ders önce öğrenciye verildiği için ders daha aktif ve verimli işlenir.

2.5.1. Çalışma Yapraklarının Türleri

Kaymakçı (2010) çalışma yapraklarının amaç ve işlevleri bakımından dört grupta incelendiğini belirtmiştir:

1. İş yaprakları
2. Çalışma (Kullanma) yaprakları
3. Ödev yaprakları
4. Deney yaprakları

Çalışma yapraklarının amaç ve işlevleri aşağıda açıklanmıştır :

1. İş yaprakları : Öğrencilerin belirli bir işi yerine getirmeleri için gerekli olan yönerge ve bilgileri içerir. Genellikle resim, iş- teknik, beden eğitimi dersleri gibi psikomotor etkinliklerin ön planda olduğu derslerde kullanılırlar.
2. Çalışma (Kullanma) Yaprakları: Belli bir süreci betimlemek amacıyla hazırlanan çalışma yaprağı türüdür.

3. Ödev Yaprakları: Öğrencilere okul içerisinde değerlendirme; okul dışında ise ödev amaçlı olarak verilen yapraklardır

4. Deney Yaprakları: Daha çok fen bilimleri derslerinde laboratuvar çalışmaları yapılırken bir deneyi açıklama, betimleme amacıyla kullanılmaktadırlar.

Ev (2003) ise çalışma yapraklarını bilgiye ulaşma amaçlı çalışma yaprakları ve ölçme amaçlı çalışma yaprakları olarak ikiye ayırmıştır. Ev'in, yapmış olduğu sınıflama aşağıda verilmiştir:

1. Bilgiye Ulaşma Amaçlı Çalışma Yaprakları: Öğretimin hedeflere ulaşması amacıyla başka bir deyişle öğrencilere konuları anlamlı olarak öğretmek amacıyla hazırlanan çalışma yapraklarıdır.

2. Ölçme Amaçlı Çalışma Yaprakları: Yanlış ve yetersiz öğrenmelerin, kavram yanlışlarının, öğrencilerin genelinde eksik olan konunun belirlenmesi ve yeterli olmayan bölümlerin tekrar ele alınması amacıyla hazırlanan çalışma yapraklarıdır.

Günümüzde araştırmacıların ve öğretmenlerin çalışma yapraklarını kullanma amaçlarından yola çıkarak bir sınıflama yapılabilir:

1. İş Yaprakları: Psikomotor etkinliklerin ön planda olduğu derslerde kullanılan, öğrencilerin belirli bir işi yerine getirebilmeleri için yol gösterici işlem basamaklarını içeren çalışma yapraklarıdır.

2. Çalıştırma Yaprakları : Bir programı kurmak, çalıştırmak veya kullanmak amacıyla yapılması gerekenleri işlem basamakları şeklinde açıklayan çalışma yapraklarıdır.

3. Ödev Yaprakları: Öğrencilere evde yapmaları için verilen çalışma yapraklarıdır. Bu çalışma yaprakları, öğretilecek konu öncesinde öğrencilerin konuya hazır hale gelmelerini ya da konu sonunda öğretilen konuyu pekiştirmelerini sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

4. Deney Yaprakları: Bir deney esnasında yapılması gerekenleri işlem basamaklar halinde açıklayan çalışma yapraklarıdır.

5. Pekiştirme Yaprakları: İşlenen konunun pekiştirilmesi amacıyla konu sonunda dağıtılan, sınıf ortamında cevaplanan ve notla değerlendirilmeyen çalışma yapraklarıdır.

2.5.2. Çalışma Yapağı Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Çalışma yaprakları hazırlanırken, materyal hazırlama ilkelerine ve bu yapraklarının kendi özelliklerinden kaynaklanan bazı unsurlara dikkat edilmelidir. Çalışma yapağı hazırlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlar aşağıda verilmiştir. (<http://www.baskent.edu.tr/~tcan/src/çalışmayaprağıkullanımı.doc> 20.06.2011 saat:09.30):

1. Yazılar:

- Çalışma yapağını kullanacak olan öğrencilerin düzeyine uygun sözcük ve cümlelerden yararlanılmalı
- Cümleler kısa tutulmalı.
- Öğrencilerin öğrenmeleri istenilen yeni sozcüklerin altı çizilmeli.

2. Yönergeler:

- Yönergeler, kullanılış sırasına göre verilmeli.
- Bir defada, sadece bir yönerge verilmeli.
- Sonlanan veya yapılacak işlemlerin kolayca görülebilmesi sağlanmalı.
- Sorularla ilgili cevapların çalışma yapraklarının üzerine mi, yoksa deftere mi yazılacağı açıkça belirtilmeli.
- Önemli noktaların altı çizilerek, yıldız koyularak vs. göze çarpması sağlanmalıdır.

2.5.3. Çalışma yapraklarının Yararları

Yanpar (2005)'a göre öğretim materyallerinin kullanımı öğrencilerin daha fazla duyu organı ile öğrenmesini sağlamakla birlikte şu yararları sahiptir:

1. Öğrenciler aktiftir.
2. Çalışma yaprakları herhangi bir konuyu özetleme, tekrarlama veya pekiştirme amaçlı olarak kullanılabilir.

3. Hedef davranışların gerçekleşip gerçekleşmediğinin net olarak ortaya konulmasını sağlar.
4. Öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırır.
5. Dersi monotonluktan kurtarır.
6. Üst düzey düşünme becerileri kazandırır.
7. Çalışma yapraklarında herhangi bir konunun işlem basamakları veya deneyin yapılış aşamaları belirli bir sıra içerisinde verilebilir.
8. Öğrencilerin sorumluluk, kendine güven ve özsaygı gibi davranışlarını olumlu yön de geliştirir.

2.5.4. Çalışma Yaprakları İle İlgili Örnek Çalışmalar

Literatür incelendiğinde Görsel Sanatlar alanında öğretim kitaplarında farklı konularda örnek çalışma yaprakları verildiği; ancak çalışma yapraklarının kullanımı ve öğrenci başarısına etkisi hakkında bir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir. Ülkemizde çalışma yaprakları ile ilgili yapılan araştırmaların genellikle sosyal bilgiler, fen bilgisi ve matematik alanlarında olduğu görülmektedir. Bu araştırmalardan bazıları ve bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmektedir.

Kaymakçı (2010), “Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi” adlı doktora tezini Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yapraklarının başarıyı artırması, kalıcı öğrenmeyi sağlaması gibi özellikleri nedeniyle seçmiştir. Araştırmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin , sayfa sayısı daha az olan, serbest bir şekilde duygu ve düşüncelerini ifade edebildikleri çalışma yapraklarında daha başarılı oldukları anlaşılmıştır.

Çıkcı (2007), “Fen bilgisi deneylerinde V-diyagramları ve çalışma yaprakları kullanımının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin başarıları üzerine etkisi” adlı Yüksek Lisans tezini; Fen Bilgisi dersine ait deneylerde V-diyagramları ve çalışma yapraklarının kullanılmasının ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin başarıları üzerine etkilerini inceleyip, geleneksel laboratuvar yöntemi ile karşılaştırmaktır. Araştırmada ön test-son test yarı deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda

Öğrenci ve öğretmenlerin fen bilgisi deneylerinde genel olarak, V-diyagramları ve çalışma yapraklarının kullanılmasına olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, her uygulama okulu için öğrenci başarıları arasındaki farklılıklar incelenmiş ve bunlarla ilgili yorumlar yapılmıştır.

Besler (2009), “8. sınıf matematik dersi “permütasyon ve olasılık” konusunun öğretiminde yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmış çalışma yapraklarının öğrenci başarısına etkisi” adlı Yüksek Lisans tezini hazırlamıştır. Çalışmanın temel amacı, 8. sınıf matematik dersi “Permütasyon ve Olasılık” konusunun öğretiminde yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmış çalışma yaprakları ile öğretimin yapıldığı deney grubunun başarısını, geleneksel öğretim yöntemleriyle öğretim gören, kontrol grubu öğrencilerinin başarısı ile karşılaştırmaktır. Araştırmanın bulgularına göre yapılandırmacı yaklaşıma uygun çalışma yapraklarıyla öğrenim gören grubun akademik başarısın, geleneksel öğretim yollarının kullanıldığı kontrol grubunun başarısından daha fazla arttığı görülmüştür.

2.6. Yaratıcılık

Yaratıcılık, eleştirel bakmak, yeni önermelerde bulunmaktır. Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesneler yada düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır. Alışılmışın, bilinenin dışında, farklı, yeni, özgün olmak, problemi görmek, farklı çözüm yollarından giderek yeni sonuçlar çıkartmaktır. Yaratıcılık dünyayı, kendimizi değiştirme eylemliliğidir. Sanatsal yaratma, değiştirme sürecinde öznel iç yaşantının farklı dışa vurumudur. İnsanın deneyimleri, duyarlılığı, algılama tavrı ile yeniden üretimi gerçekleştirmesidir. Öznelin nesnelle diyalektik buluşmasında yeni ilişkilerin bulunması, keşfedilmesidir. Rüyalar, hayal gücü, espri ve düşünsellik, dikkat, yargılama, uslamlama sonucu oluşturulan eylemde sonuca farklı yollardan ulaşmadır yaratıcılık. Yaratıcı insan, yaratıcı süreç içinde geçmişinden, entelektüel birikiminden, deneyimlerinden, algılarından, hayal gücünden yararlanarak, çevresini bu bağlamda değerlendirip aktarma yetisi çerçevesinde sezgi ve araştırma ile özgürce yaratıcı ürünler, yapıtlar oluşturur, farklı önermelerde bulunur. Bu nedenle mevcut olaylar, kuramlar yeniden ele alınır, ancak bakış açısı farklıdır. Gidilen yol orijinaldir. Varılan sonuç özgündür. Bu duyarlılık sürecinin sonucunda yenilik vardır (Çelek, 2002, s.2).

Yaratıcı olmayan birey yoktur. Sadece az ya da çok engellenmiş ve uzun ya da kısa süreli eğitime ihtiyacı olan bireyler vardır (Sungur, 1992,s.61). Eğitim düzeyi arttıkça, yaratıcılığın düzeyi de optimum düzeye kadar artmakta, fakat ilerideki geleneksel yapıdaki formal eğitim başarı çizgisini düşürmektedir. Geleneksel yapıdaki formal eğitim, yani okul, aklın ve mantığın egemenliğini güçlendirerek, alışılmadık olanları ayıklamaktadır. Böylece düşünmenin kısırlaşmasına neden olmaktadır (Sungur, 1992, s.165).

Yontar (1993), yaratıcılığın en az dört boyutu ile düşünülmesi gereken bir kavram olduğunu savunmaktadır. Bu boyutlar, yaratıcı süreç, yaratıcı ürün, yaratıcı birey ve yaratıcı durumdur. Tarihsel ve sosyolojik boyutla birlikte, yaratıcılığın bu dört boyutu ele alındığında, yaratıcılıkla ilgili kavramsal bir tanıma ulaşmak oldukça zorlaşmaktadır.

2.6.1. Yaratıcı Öğrenme

Yaratıcı öğrenme yaratıcılığı öğrenmek anlamına gelmez. İnsanlara yaratıcı düşünmeyi uygun yöntemlerle öğretebiliriz ama yaratıcı öğrenme, bireyi, yöntemleri, materyalleri, işbirliklerini ve benzeri faktörleri kapsayan, daha geniş bir süreçtir. Yaratıcı öğrenme sürecinde sadece öğrencinin yaratıcı potansiyelini değerlendirmekle sınırlı kalınmaz; öğretmenlerin ve öğretim kurumlarının da kendi yaratıcı potansiyellerini geliştirmeleri, uygun altyapıyı oluşturacak finansmanı bulmaları ve gerekli güç odakları, kurum ve kuruluşlarla ortaklık yapmaları da beklenir (Orhon,2011, s.17).

2.6.2. Öğretim Programlarının Yaratıcılığa Etkisi

Eğitim programları ve öğretim kavramının tarihte M.Ö. birinci yüzyıla kadar uzandığı görmekteyiz. Latince bir sözcük olan “curriculum”, aslında koşu yolu anlamını taşır ve bu kavram artık modern eğitimde öğrencilerin istenilen hedeflere ulaşılması için izlenen yol anlamına dönüşmüştür.

Eğitim programının gerçekleşmesindeki önemli unsurlardan biri, belirli bir eğitim felsefesinin oluşturulmasıdır. Ülkenin yöneticilerinin bireye bakış açısı, gelişim vizyonu ve geleceğe yönelik tasarımları eğitim programlarının şekillenmesinde önemli rol oynar. Sağlam bakış açıları, ilerdeki sorun ve gereksinimleri görebilmek , fırsatları zamanında değerlendirebilme kıvraklığı, geleceğin daha sağlıklı şekillenmesini sağlar. Farklı felsefelerden yola çıkılarak geliştirilmiş olan eğitim programları farklı geleceklere yol açtığından, kısa orta ve uzun erimli amaç ve hedeflerin net bir şekilde ortaya konması ve istikrarlı bir biçimde ilerlenmesi gerekmektedir (Orhon,2011, s.17).

2.7. Türk Tezhip Sanatı ve Motifler

Altınlama, altınla süslemek anlamına gelen "Tezhip" altın ve çeşitli boyalarla, stilize edilmiş bitki, hayvan ve bulut motiflerini kullanarak dini, edebi, tarihi ve ilmi el yazmalarını, hüsn-ü (güzel yazı) levha ve albümlerini, tuğra ve fermanları, minyatür detaylarını kubur, kutu ve kitap kaplarını süsleme sanatıdır (Taşkale, 2006, s. 4).

Tarihte büyük medeniyetler kuran ve köklü bir geçmişe sahip Türkler, bir çok alanda olduğu gibi süsleme sanatları ile de zirveye oturmuşlardır. Orta Asya'dan bu yana Milli sanat anlayışını başarılı bir şekilde yaşatmış ve yaşamışlardır.

Türk sanatının bu güne kalan ilk yazma örnekleri M.S. VIII. yüzyılda sanat alanında büyük gelişmeler göstermiş olan Türk kültür tarihinde önemli bir yer tutan Uygurlar'a aittir (Özkeçeçi ve Özkeçeci, 2007, s. 32).

Uygur Sanatı Türk Sanat Tarihi içerisinde müstesna bir yer işgal eder. Çünkü bu devrede yarı yerleşik yaşama tarzının kısmen sürdürülmesinin yanında, tam anlamıyla yerleşik düzenin egemen olması Sanat tarihimizde devrim sayılabilecek gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Türk sanatı ilk kez yerleşik olma vasfını kazanmıştır.Bu devirde geliştirilen sanat ve mimarlık unsurları İslamiyetten sonraki Türk Sanatı'na büyük etkilerde bulunmuştur (Çoruhlu,s. 42).

Anadolu Selçukluları (XI.ve XII.Yüzyıl) Tezhip sanatını Anadolu'ya taşıdılar. Bu döneme ait tezhip örneklerinin çoğunluğu bu dönemde yazılan mushaflardadır. Bu tezhipler aharlanmış esmer kağıtlar üzerine işlenmiştir. Selçuklu tezhip örneklerinde de en sık kullanılan bezeme şekli geometrik motiflerdir. Kompozisyonlar geometri üzerine

kurulmuştur. Rumi Motifleri ve Münhaniler bitki motiflerinden fazla kullanılmıştır (Thema Larouso,1992, s. 314).

Osmanlı sanatında tezhibin gelişimi mimari, müzik, edebiyat, resim gibi diğer sanat dallarıyla paralellik gösterir. Uzun bir zaman geniş topraklara hakim olan Osmanlı medeniyetinin en parlak dönemini XV. asırdan XVII. asrın sonlarına kadar devam eden süreçte tezhip sanatında en seçkin örneklerini vermiştir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, s. 40).

Osmanlı Tezhip Sanatının bir ekol niteliğini yansıtan ilk önemli dönemi Fatih Sultan Mehmed'in Saltanat Yıllarına rastlar.

Sanata ve bilime büyük ilgisi olan Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) İstanbul'un fethinden sonra Topkapı Sarayı'na dair bir nakışhane kurmuştur. Fatih'in himayesiyle gelişen saray nakışhanesinde çok sayıda değerli yazma eser ortaya konmuştur.

16. yüzyıl Tezhip Sanatı, geniş ve zengin imparatorluğun zevkleri ile paralel yürüyen olgun bir sanat anlayışıdır. Bu devrin padişahı Kanuni Sultan Süleymandır; devrinde en güzel eserler verilmiştir. Çünkü Kanuni, kitap sanatlarına çok meraklıydı. O yüzden onun devrinin eserleri pek çoktur. Bu devrin eserlerine "Klasikleşmiş Eserlerimiz" diye bakılmaktadır.

17. yüzyıl, 16. yüzyılın devamı niteliğindedir. Ancak, bu yüzyıl, gerek motiflerin gerekse kompozisyonların oluşturulmasında genellikle bir duraklama ve gerileme yüzyılı olarak görülür. Renk kullanımında, daha evvelki yüzyıllarını parlak, canlı ve milli renkleri kaybolmuş, altın yıldız fazlalaşmıştır (Akar, ve Keskiner, 1978 s. 23).

17. yüzyılın ikinci yarısında, Osmanlı el sanatlarının bazı dallarında hissedilmeye başlanan Batı etkisi, tezhip sanatında da görülür. Yüzyılın sonlarına doğru ilk örneklerini veren tezhip sanatındaki bu yenilik farklı bir anlayışla çizilmiş ve renklendirilmiş çiçek demetleridir. Üçüncü boyutun verilmeye çalıştığı çizim ve gölgeli boyamalarıyla bu naturalist çiçek buketleri veya tek çiçekler, Osmanlı kitap sanatında çiçek ressamlığı diyebileceğimiz yeni bir türün doğmasına yol açmıştır. Naturalist

yaklaşımlla yapılan çiçek ve çiçek buketleri, 18-19 yüzyıl boyunca Türk tezhipinde varlığını sürdürür.

18. yüzyıl müzehhiplerinin en önde gelen ismi çiçek ressamı ve aynı zamanda rugani (lake ustası) ustası olan Ali Usküdari'dir. Sanatçının, lake kitap kapları, ahşap üzerine lake yazı kutuları, yaylar, yazı altlıkları, kuburlar, kitap tezhipleri gibi, çeşitli eserleri günümüze gelmiştir.

Kaynaklar, onun özellikle devrin ünlü hattatı Yedikuleli Seyyid Abdullah'ın yazdığı Kur'an'ları tezhiplenmek şerefine eriştiğini belirterek överler.

Sultan III. Ahmed (1703-30) döneminden III.Mustafa (1757-1774)'nın saltanat yıllarına kadar uzanan bir zaman diliminde çalıştığı imzalı ve tarihli eserlerinden anlaşılır. Ali Üsküdari klasik tezhip üslubunu ve saz üslubunu sıkça kullanarak, yeni bir yorum getirmiştir. Özellikle, saz üslubundaki başarısından ötürü, devrinin Şah Kulu'su olarak anılmıştır. Sanatçı ayrıca dönemin yeni akımlarını da başarıyla uygulamış, üçüncü boyutu veren, gölgeli çiçek tasvirleri de yapmıştır.

Bizde Rokoko tarzı, kitap süslemeleri ve levhaların en güzel örnekleri XVIII. yüzyıl sonları XIX. Yüzyıl da ortaya konmuştur. Bu yüzyılda bir yandan da tasarımda ve bezeme elemanlarında klasik döneme bir dönüş çabası görülür. Ancak Tezhip ustalarının süslemelerde yoğun altın kullanarak yaptığı çalışmalar klasik dönemin havasından uzaktır. (Özkeçeci ve Özkeçeci 2007, s. 50).

1914'de yazı, tezhip, halı desenleri, minyatür, cilt, ebru gibi geleneksel sanatlarımızı yaşatmak ve öğretmek amacı ile açılan "Hattat Mektebi" "Şark Tezyini Sanatlar Mektebi" adı altında faaliyetlerini sürdürmüş, 1936 senesinde Atatürk'ün emriyle Güzel Sanatlar Okulu'na bağlanır ve daha sonra "Türk Tezyini Sanatlar Bölümü" adını alır. Bu dönemlerde Türk Tezyini Sanatlar Bölümü'nde Tezhip hocası büyük sanatçı Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer (1873-1946)'dir. Diğer bir tezhip hocası Prof. Dr. Süheyl Ünver'dir; Klasik motif ve tezhip anlayışı canlandırıp yaşatma çalışmaları ürünlerini vermiş, tezhip sanatına daha bilinçli olarak klasik anlayış ile yaklaşılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminin en ünlü tezhip ustaları Muhsin Demironat (1907-1983) ve Rikkat Kunt (1903-1986) dur. İsmail Hakkı Altunbezer'in yanında tezhip sanatına başlayan (1936) Rikkat Kunt sayılabilir. Bugün tezhip sanatı,

Mimar Sinan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Güzel Sanatlar Fakültelerinin, Geleneksel Türk Sanatları Bölümlerinde akademik olarak öğretilmekte ve bu kurumlarda tezhip konusunda yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim de verilmektedir. Bu arada bazı özel atölyelerde de tezhip sanatı öğretilmektedir.

2.7.1. Bitkisel Motifler

Türk tezhip sanatında en fazla kullanılan motiflerin başında bitkisel motifler gelir. En çok kullanılan bitkiler ise çiçekler ve yapraklardır. Bitkisel motifleri üç grupta toplamak mümkündür.

A. Çiçekler B. Yapraklar C. Ağaçlar ve Meyveler

Çiçekler stilize edilmiş çiçekler, yarı stilize olanlar ve naturalist çiçekler olmak üzere 3 grupta toplanabilir.

2.7.2. Yarı Stilize Çiçekler

İlk dönemlerde tamamen stilize şekillerde kullanılan bitkisel motifler XVI. Yy. Kanuni Sultan Süleyman döneminde saray başnakkaşı Müzehhib Kara Memi tarafından meydana getirilen tabiatçı bir üslup altında çok daha natüralist bir tarzda işlenmeye başlanmıştır.

Bezeme dünyasına katılan lale, gül, karanfil, sümbül gibi geşitli çiçeklerin yanında, bahar açmış meyve ağaçları ve servi'ler dönemin en sevilerek kullanılan karakteristik motifleridir.

Yarı stilize, yarı natüralist bir yorum içinde ele alınan bu motifler ilk olarak yazma eserlerde uygulanmış daha sonra bütün süsleme alanlarının ana teması olmuştur.

Özellikle çinide bu üslubun bütün unsurlarının çokçeşitli ve bol olarak kullanıldığı görülmektedir. (Derman,1982, s. 6)

2.7.3. Hatailer

Hatailer, Türk bezeme sanatının başlıca motiflerindendir. Orta Asya'dan gelen ve Çin sanatının etkisi altında gelişen genellikle çiçek ve goncaların ele alındığı bir süsleme tarzıdır. Çoğu kez asılları belli olmayacak derecede stilize edilerek bütün süsleme alanlarında kullanılmış ve giderek büyük bir üslublaşmaya yol açmıştır (Özen, 1986, s. 44).

Hatailerin en erken örneklerini Uygur türkleri tarafından yapılmış XVIII-IX. yy.'a ait "Maniheist" duvar resimlerinde görürüz. Anadolu Selçukluları'nda bu motifin oldukça sade şekilleri ile ele alındığı dikkati çeker. 15. yy. Fatih döneminde hatailerin çok değişik ve zengin bir anlamda işlendiği görülür. Çiçeklerin kendi üstlerine doğru kıvrılan yapraklar üslubun özelliğini taşımaktadır. Süsleme sanatlarımızın en üst düzeyde olduğu bu dönemde değişik teknik ve yorumlara açık bir düzenleme içinde hatailer en seçkin ve güzel örneklerini vermiştir. Çin ve Orta Asya'nın etkisi altında oluşan, çoğu kez kökeni belli olmayacak şekilde stilize edilmiş çiçek ve yaprakların desenlerdir. Yapı itibarıyla küçük büyük, üstten yandan, sade veya çok geçişli profillerle bir çok yönden sınıflandırılabilir. Halı, çini, tahta, kağıt, demir, sedef gibi değişik maddeler üzerinde gerek işçilik, gerekse desen bakımından farklı görünümlere sahiptirler. Anadolu Selçukluları zamanında basit ve ilkel görünümlerde olan hatailer 15. yy. Çin sanatının etkisine girerek çok süslü biçimlerde görülürler. Buna karşın 16. yy.'da tam Türk zevkini aksettirecek karakterine kavuşmuş ve daha da zenginleşmiştir (Taşkale, 2006, s. 18).

Üslublaştırılmış çiçeklerde ise:

Gül, lale ve benzeri, profilden görünüşünün üslublandırılması; kuş bakışı görünüşünün üslublandırılması (penç); dikine kesitin üslublandırılması (hatai) gibi şekillerde kullanılmıştır.

Hatai motifin kısımları:

1. Çiçeğin göbek kısmında tohumları koruyan (meşime) dediğimiz kesecik vardır. Meşimenin alt ve orta kısmında sapın çiçeğe birleştiği nokta bulunur. Bu nokta hatai için "ukta-i hayati" (can noktası) gibidir. Genellikle ya bir helezyon veya mine şeklinde belirtilirler.

2. Çiçeğin kaidesini oluşturan ve eskiden "keys" denilen çanak kısmı belirgin şekildedir. Mesela; karanfilde bu kısım çok açık olarak görülür.

3. Meşimenin veya göbeğin etrafını çeviren yapraklar ise çiçeğin renkli kısmını teşkil eden taç yapraklarıdır. Eskiden bunlara "tüveyç" denilirdi.

Motifin çizimi

Eskiz kağıdında ilk işlem ana formun tespitidir. Desenin anahatları çizilir deseni oluşturmada önce yuvarlak üçgen oval formlarla genel yapısı belirlenir. Son derece zengin geçitleri olan bu motifin, bir o kadar da farklı kanaviçesi vardır. Hatai motifinin dış sınırlarını belirleyen oval çizgiye kanaviçe denir ve içi içe iki oval çizgiden oluşur. Zeminle desen arasındaki boşluğa dikkat edilmesi gerekir. Ahenk içinde çanak ve taç yaprakları yerleştirilir. Hatai simetrik olarak gelişir çiçekler serbest bir hat üzerinde yer alabilirler (Keskiner, 2002, s. 6-7).

2.7.4. Goncagüller

Gonca doğadaki bütün goncaların açmamış halidir. Gül ise bildiğimiz gül olmayıp yine doğadaki çiçek goncalarının üsluplaştırarak çizilmiş halidir. Yardımcı motif görevini üstlendiği gibi yön gösteren motiflerdir. Hatai çiçeğinin açmamış halidir. Goncagül çanak kısmı tohumların yer aldığı kese taş ve çanak yapraklardan oluşur. Meşime ve tohumlar ya hiç görülmez veya kısmen görülebilir. şayet belirgin bir şekilde çizilip görülüyorsa hatai olur.

2.7.5. Pençler

Hatai grubundan penç ismiyle bilinen bitki kaynaklı olan motif Türk sanatında açmış küçük gülleri andıran beşli ufacık süsleme motiflerine verilen addır. Penç doğadaki çiçeğin kuşbakışı görüşünün üsluplaşarak sanatçının zevkine göre çizilmiş halidir. Hakim olan kısmı taç yapraklardır. Sapın çiçeğe bağlandığı nokta görülmez. Desen içinde dalların başlama noktası olarak kullanılır. Yekber (1 yaprak) Düberk (2 yaprak), Seberk (3 yaprak) Ciharberk (4 yaprak), Pençberk (5 yaprak) şeşberk olarak çeşitlendirilir. Penç berk kelimesinin altında toplanmıştır. Penç ile Goncagül arasında

çok yakın benzerlik vardır. Goncagül çiçeğine yönden bakıldığında sapın birleştiği nokta görülür. Penç'te gizlide görünmez. Pençten sap çıkar, Gül gülden çıkmaz. Penç'in kanaviçesi daire görünümündedir, sapın çiçeğe birleştiği nokta gibi yeşil çanak yaprak altta kaldığından gizlenmiştir.

2.7.6. Naturalist Çiçekler:

Osmanlı sanatında ilk kez XVII. yy'da görülen naturalist çiçek resimleri, çiçeklerin tanıtılmasını ön plana alan pek az sayıda örneği dikkate almazsak daha çok süsleme alanında kullanılmıştır. Naturalist çiçek resimleri yerine ve zamanına göre Barok ve Rokoko stillerinin damgalarını taşımakla beraber Türk zevkini yansıtacak niteliğe ulaşmışlardır. Genel anlamda şukufe tarzı olarak tanımlanırlarsa da birçok gruba ayrılabilirler. Demet, buket, tek çiçek, vazolara, kaplara yerleştirilmiş şekilleri ile doğaya yakın görünüşlerde yapmışlardır.

B. Yapraklar: Selçuklu sanatında geometrik üslubun hakimiyeti yüzünden gelişmemiş olan yaprak ve hatayiler, Osmanlı döneminde önem kazanmış, 16. yy.'da en mükemmel şeklini alarak altın dönemini yaşamıştır. Yaprak hatai grubundaki penç, gonca, hatai gibi motifleri meydana getiren ve desen içinde önemli yeri olan temel motiflerdendir.

Bezeme sanatımızda yaprakların da oldukça önemli bir yeri vardır. Süsleme sanatlarımızın bitki kaynaklı motifleri ele alırken doğal olarak yaprakları ihmal edilmemiş ve bu alanda da bir takım üslublaşmalar meydana gelmiştir (Taşkale, 2006, s. 28).

C. Ağaçlar ve Meyveler: Yapraklarda ve çiçeklerde olduğu gibi pek çok geşitleri olan ağaç örneklerinin Türk Süslemeciliğinde önemli bir yeri vardır. Özellikle beş geşit ağaç süslemesine çok sık rastlanmaktadır. Servi ağacı, bahar dalları (çiçek açmış ağaçlar), hurma ağacı, hayat ağacı, meyveleri belirtilen meyve ağaçları. Ağaç motiflerini 16. yy. ikinci yarısında tezhipte özellikle ferman tuğrası süslemesinde bolca görmekteyiz.

Diğer bitki motiflerinde olduğu gibi meyveler grubu da, tezyinatta bolca kullanılmıştır. Onsekizinci yüzyıla kadar nispeten seyrek, daha sonraları çok yaygın

şekillerde kullanılmışlardır. Bunlar arasında özellikle üzüm ve nar motiflerinin çok benimsenmiş oldukları görülür (Taşkale, 2006, s. 31).

2.7.7. Hayvansal Motifler

Milattan önceki çağlarda, Asya'da yaşayan Türklerin, sanatı kahramanlıkla ilgiliydi. Hayatları savaş ve avcılıkla geçen göçebe sanatçılar, hayvanları yakından tanıyor ve ustaca resmediyorlardı. Üslupları gerçekçi olmakla beraber, tabiata yakın değildi ve heyecanlı olayları anlatırken şekilleri tabiat dışı görünümlere sokmakta idiler. Hayvansal motifleri 2 ana grupta toplayabiliriz:

2.7.8. Hayvan Ürünü, Efsanevi Hayvan Motifleri Ejder

İslam sanat eserlerinde sık sık tasvir edilen efsanevi hayvanlar arasında ejder, önemli bir yer işgal eder.çeşitli Asya milletleri, ejdere farklı isimler vermişlerdir. Türkler'in evren adıyla andığı bu yaratığa, Araplar tannin, Çinliler lung, Moğollar moghur ve iranlilar ejderha derler.

Bu hayali figür Çinlilerin ibadette kullandıkları mekan ve eşyalarda özellikle vazolar, küpler üzerinde görüldüğü gibi dokunmalar hatta tavan, oyma tahtalar üzerinde rastlamak mümkündür. Zamanla üslublaşmalar sonucu ejderha olduğu anlaşılamayacak kadar garip şekiller almıştır. En büyük güç olarak kabul ettikleri için bulut şeklinde de tasvir etmişler, yılan şekli verilen bu buluta küçük kıvrımlı kuyruklar halinde şimşegi temsil eden parçalar ilave etmişlerdir. Türkler bu bulut şeklini süslemelerinde çok kullanmışlar ve "çığ" ismini vermişlerdir. Ejder figüründe büyük yılan manasına gelen "evren" demişlerdir ki bu kelime aynı zamanda "felek" anlamına gelir. Türklerin evren, Arapların tannin, Çinlilerin lug, Moğolların moghur ve İranlıların ejderha diye adlandırdıkları bu figür önceleri dini ve tılsımlı bir anlamda kullanılmış daha sonraları tamamen tezyinli bir görünüm almıştır. Ejder motifi İslam sanatında, Türklerin İran'a ve Ön Asya'ya gelmesi ile başlar. Selçuklu sanatında genellikle düğüm olarak görülen bu figüre Anadolu Selçuklu kervansaraylarından Susuzhanın portalnişi üzerinde, Karatayhan'ın avlu girişi portelinde, Sultanhan'ın kemerinde rastlanmaktadır (Taşkale,2006, s.18).

2.7.9. Simurg

Türk ve Çin edebiyat ve sanatında önemli yeri olan hayal mahsulü bir kuştur

Güneş ve ateşten yaratıldığı düşünülen bu kuş konuşma kabiliyeti olan, güzellik, kuvvet, bereket, kavramlarının simgesi olarak kullanıldığı kadar şifa verici olarak da bahsedilir. Semanın 4. katında yaşadığına inanılan Zümrüd-i anka, yabani kuğu kuşu şeklinde ve dört pençeli olarak tasvir edilir. Genellikle uçar şeklinde tasviri yapılan kuş, her biri beş renkte on iki kuyruğu olup, kuyruklar senenin on iki ayını, beş renk beş özelliği temsil eder. Rengarenk ve süslü olan Simur'un yeşil renk olduğu farz edilerek zümrüd-ü anka denilmiştir.

Simurg, mana olarak Farsça'da 30 ve kuş "si-murg" kelimesinin birleşmesinden oluşmuştur. Bu da otuz ayrı kuşun özelliklerinin kendinde topladığının ifadesidir. Dini eserler dışında Türk süsleme sanatlarının bir çok dalına rastlamak mümkündür. Topkapı Sarayı müzesinde bulunan saray albümlerinde ejder figürü ile birlikte, din dışı el yazması eserlerin tezyininde, özellikle halkârîde örneklerine rastlanmaktadır (Keskiner, 2007, s. 59).

2.7.10. Rumiler (Stilize edilmiş hayvan motifleri)

Türkler'in zengin kültür hazinesinden beşeriyete sundukları eserlere bakıldığında ilk göze çarpan, hayvan figürüdür. Bilindiği gibi Orta Asya bozkırlarında yaşayan Türkler için hayvan çok önemlidir. Kahramanlık, kuvvet, bereket, mertlik, bağlılık gibi değerlerin sembolü sayılmış olan hayvan, sanatkara da ilham kaynağı olmuştur (Derman,1982, s.130).

2.7.11. Bulutlar

Türk tezyini sanatlarında önemli bir yer işgal eden bulut motifine çıkış yeri olarak Çin gösterilir.

Kökeni Çin'den gelen bulut motifi Türk tezyini sanatlarında çok sevilen bezeme motiflerindendir. Timur döneminde Herat ekolünün çok sıkı kullanılan hayal unsuru süsleme motifi olmuştur. Çin bulutu da denilen bulut motifi mitolojik varlıklardan

sayılan ejderlerin, simukların boğuşmalan esnasında burunlarından çıkan buhar veya ateşten kaynaklandığı çeşitli vesikalarda belirtilmektedir. Bununla beraber Türk tezyinatında kullanım tarzı çizim şekilleri itibariyle bulut motifinin çıkış noktasının tabiat olduğunu söyleyebiliriz. 15. yy.da özellikle 2. Beyazıt döneminde Türk tezyinatına tam manası ile girmiş çini ve tezhibte çok sık olarak kullanılmıştır. 16. yy. sonlarına doğru süslemelerde kaybolduğu görülmektedir. Bulut diğer motiflerde olduğu gibi kendi bünyesinde hiçbir motife kaşmadan bütün kompozisyonları doldurabilir (Keskiner,2007, s. 112).

2.7.12. Münhani'ler

Kelime manası "eğri" demek olan münhani XIII. ve XIV. Yüzyıla kadar rumi motifiyle tam bir beraberlik gösterir.

Selçuklu yazma eserlerinin tezhibinde mühim bir yer işgal eden münhani, Beylikler devri Kur'an-ı Kerim'lerinde cazip örnekleriyle karşımıza çıkar. Osmanlı tezyinatında da bu motife rastlanmakla beraber, geçmişteki önemini kaybetmiştir.

Münhani, tezyinatta, kenar suyu veya müstakil desen olarak kullanılır. Bunlar simetrik olduğu gibi, aynı şeklin tekrarından meydana gelmiş yürüyen desenler de olabilir.

Bu motiflere düz çizgi ile tahrir çekilir, nüans verilmez.

Bir münhani motifini çizerken, dikkat edilecek en mühim noktalardan biri, bitiş çizgisinin başlangıç çizgisine birleşecek gibi son bulmasıdır. Deseni meydana getiren münhanilerin büyüklükleri de uygun olmalıdır.

Boyama şekli, aynı rengin farklı tonları ile olur. Renk kaç tonda kullanılacak ise buna kağıdın rengi de katılarak, münhani motifinin en geniş yeri göz ile o kadar eşit parçaya bölünüp, tahriri çekilir. İlk kısım kağıt rengiyle bırakıldıktan sonra, en açık tondan başlanır. içe doğru koyulaşan halkalar halinde boyanır. Şayet altın kullanılacak ise, motifin çizgisine bitişik ve iç tarafa ilk altın sürülür. Parlatılır, tahrir çekilir. Daha sonra renk, açıktan koyu tona doğru, eşit kalınlıkta şeritler halinde boyanır (Keskiner, 2007, s. 119).

2.7.13. Geometrik Motifler ve Geçmeler (Zencerekler)

Bütün İslam ülkeleri süslemelerinde görülen bu süsleme en zengin örneklerini Anadolu Selçuklu'larında görürüz.

Zencirek veya zencerek olarak da anılan geçmelerin binlerce çeşidi vardır. Zincirleme halkalarını devam şeklinde oluşturlar. Her yüzyılda sevilmiş, kullanılmış ve zamanın beğenisine göre üsluplanmışlardır. Kenar suyu ve yalın hallerde olmak üzere iki büyük bölüme ayrılırlar.

Selçuklu tezhibinde önemli bir yer tutan zencerekler, çoğu zaman süslenecek mekanın tamamını kaplayabilir. Diğer taraftan özellikle 16. yy. ve sonraki dönemlerde süslemede yardımcı eleman olarak ince kenar sularının süslenmesinde yüzlerce değişik örnekle karşımıza çıkarlar (Keskiner, 2007, s. 116).

2.7.14. Tığlar

Ana süslemeden boş kısma geçiş genellikle tığlarla yapılmıştır. Tığların devirlere göre değişen yüzlerce çeşidi vardır. süslenen bölümlerle boşluk arasındaki dengeyi sağlar.

Tığlar bulundukları yer ve biçimine göre de özellikler gösterirler Devir ve ekollere göre yüzlerce çeşidi bulunmaktadır (Keskiner, 2002, s. 5).

2.7.15. Batı Tesirli Motifler (Barok - Rokoko - Ampir)

Onsekizinci yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı dünyasına kapılarını açması ile birlikte her şeyde olduğu gibi süslemecilikte de değişiklikler meydana gelmiş ve Batının oluşturduğu Barok, Ampir ve Rokoko stilleri mahalli karakterlerle kanşarak "Türk Rokokosu" adı verilen yeni bir üslubun doğmasına yol açmıştır. Başlangıç tarihi takriben Sultan III.Ahmet zamanına rastlayan bu değişimler, 19.yy'ın sonuna kadar devam etmiş ve Batı etkileri yaygın bir şekilde süsleme sanatlarını hakimiyeti altına almıştır. Klasik süslemeye oranla ilgisi az olan lakin kendine özgü, renk, şekil ve

teknikleri ile "Türk zevkine" yeni katkılar getirdiği söylenebilir. Ayrıca 19. yy. ortalarında aşırı süslü şekillere ve renklere bürünerek çirkinleşmiştir (Biol, Derman, 2004, s.153).

Barok Üslup: Portekizce'de tam yuvarlak olmayan "düzensiz inci" anlamına gelen barraco sözcüğünden kaynaklanmaktadır. Mecazi olarak "tuhaf, gülünç, tutarsız" anlamını içermektedir.

Klasik Rönesans üslubunu eğri büğrü, sedef ve incilere benzeyen deniz kabukları şeklindeki bezemelerden meydana getiren bozuk bir tezyinat tarzıdır. 16.yy'da İtalya'da ünlü ressam ve aynı zamanda mimar olan Mikalenje'dan sonra başlayan bu mimari üslubun üstadı mimar Bernini'dir. Klasik Rönesans devrinden sonra bütün dünyaya yayılmış olan bu üslup 1730'dan sonra Türk Tezyinat ve mimarisine girmiş "Türk Barok Üslubu" olarak benimsenmiştir (Güney ve Güney, 1999, s. 91).

Ampir: Fransa'da Napaleon'un imparator olduğu 1804'ten 1815'e değin süren ve Yeni Klasiklik akımının bir evresi olan üslup. Temelde bir bezeme.Ampir üslubu Türk Tezyinatına III.Mahmut zamanında bazı yabancı mimarlar ve Avrupa'dan gelen resim ve eşyalarla girmiş o dönemde bir çok sanat eşyaları ve bazı mimari eserler bu üslupta yapılmış fakat Türk zevkine ve anenelerine uygulanmış "Türk Ampir Üslubu" adını almıştır. Türk Tezyinatında bu üslup 1808'den 1874'e kadar devam etmiştir. Bu dönemde insan ve hayvan resimlerinin yapılması dinen uygun görülmediği için figürden kaçınılmış, yalnızca çiçek yaprak motifleri kullanılmıştır.

Rokoko: 18.yy'ın ilk yarısında Paris'te başlayıp bütün Fransa ve Avrupa'da yaygınlaşan Bezeme üslubudur.

Rokoko doğru ve net hatlara karşı oluşturulmuş olan barok üslubunun hatları gibi kıvrımlı olmakla beraber daha ince ve kıvrımları daha zarifdir (Resim-9).

Rokoko 19.yy'da Türk tezyinatına girmiş, Türklerin kendi zevklerine göre uygulaması ile Avrupa Rokokosundan farklı bir Türk Rokokosu meydana gelmiştir. Türk tezyinatında milli, klasik üslup terk edilerek Avrupalılaşmak isteği ile Avrupa' nın

iyi kötü her şeyi taklit edilen o dönemlerde Türk tezyinatında barok ve daha sonra rokoko üslubunda eserler verilmiş ve bu meşrutiyete kadar böyle devam etmiştir. Klasik Osmanlı Tezhibinin gerileme dönemi olarak kabul edilen rokoko döneminde büyük iri çiçekli karışık motifler ve kaba süslemeler uygulanmıştır. Yine bu dönemde geniş altın zencerek, bordürler, desensiz altın zeminler, natüralist çiçek motifleri, hatai, karanfil ve çiçek demetleri şeklinde geşitli tığlar kullanılmıştır. Renkte de kırmızı, lacivert tonlar dönemin desen ve renk özelliklerindendir. Siyah zemin rengi yine bu dönem karşımıza çıkar. Eflatun, mavi, beyaz, kırmızı, turuncu ile renklendirilen natüralist çiçek motiflerinin yanı sıra altın ve lacivert zeminde en önemli renklerdir. (Güney ve Güney 1999,s. 83).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan uygulama aracı; veri toplama araçlarının hazırlanması ve verilerin toplanması ile toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma modeli

Araştırma; çalışma yapraklarının ortaöğretimde Türk Tezhip Sanatının öğretiminde etkililiği; bu amaçla hazırlanan çalışma yapraklarının Türk Tezhip Sanatı başarı testi ile ortaöğretim onuncu sınıf öğrencilerinin öğrenme başarılarına dayalı olarak kurulmuştur.

Çalışma; öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinde bir çalışmadır. Deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesi ile ilgili olarak araştırmaya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden-sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak veren ve davranış bilimlerinde sıkça kullanılan güçlü bir desendir (Büyüköztürk, 2001). Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre belirli kurallar ve koşullar altında uygulanması, etkenin etkene yaptığı etkinin ölçümü ve elde edilen sonuçların karşılaştırılarak bir sonuca ulaşması çabalarıdır.

Araştırma için orta öğretim 10. sınıf öğrencilerinden iki grup seçilmiştir. Yansız atama yoluyla gruplardan biri deney, diğeri kontrol grubu olarak atanmıştır. Deney grubunda Türk Tezhip Sanatı konusu çalışma yaprakları ile uygulanırken, kontrol grubunda aynı etkinlik geleneksel öğretim yöntemiyle sürdürülmüştür.

Her iki grup için farklar ve uygulanan işlemin öğrenci başarısına etkisi incelenmiştir. Analizlerde bağımlı ve bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Buna göre araştırmanın modeli, Tablo 1’deki gibi ifade edilmiştir:

Tablo 1 : Araştırma Modeli

Gruplar	Ön test	Uygulama	Sontest
Deney grubu	Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi	Türk Tezhip Sanatı konusu çalışma yaprakları	Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi
Kontrol grubu	Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi	Var olan normal süreç	Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili Keçiören Rauf Denktaş Lisesi’nde öğrenim görmekte olan onuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Söz Konusu okul Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmekte olan bir devlet okuludur.

Araştırma, okulda bulunan iki onuncu sınıf şubesi ile yürütülmüştür. Grupların denklilikleri incelendikten sonra bu şubelerden biri deney, diğeri kontrol grubu olarak rastgele atama yöntemi ile seçilmiştir.

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin sayıları ve cinsiyetleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Dağılımı

Başarı Testi	Kız	Erkek	Toplam
Deney Grubu	12	8	20
Kontrol Grubu	9	11	20
Toplam	21	19	40

Deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesindeki durumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan karşılaştırma testinin sonucu Tablo 3’de verilmiştir. Bu tabloda, deney ve kontrol gruplarına ait ön test ortalama puanlarının karşılaştırılması yer almaktadır. Bu karşılaştırma bağımsız gruplarda t testi kullanılarak yapılmıştır. Tabloda ortalama değerler ve standart sapma değerleri de yer almaktadır.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Kontrol	20	1.30	1.17	0.27	38	0.79
Deney	20	1.20	1.20			

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin başarı puanı ortalaması 1.20 iken, kontrol grubunda bu ortalama 1.30 olduğu görülmektedir. Test sonucuna göre bu iki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır [$t_{(38)}=0.27$; $p>0.05$]. Bu sonuç, ön test aşamasında her iki grubun da birbirine denk olduğunu göstermektedir. Bu tür araştırma modellerinde ön test aşamasında deney grubu ile kontrol grubunun denk olması şarttır.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2010-2011 öğretim yılı Ankara ili Keçiören ilçesi Rauf Denktaş Lisesi onuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu okulda öğrenim göre onuncu sınıf öğrencilerinden 40 tanesi iki grup halinde araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Tablo 4: Araştırmanın Çalışma Evreni

Çalışma seçilen öğrenci sayısı	Araştırmaya katılan öğrenci sayısı	Değerlendirme dışı bırakılan öğrenci sayısı	Değerlendirmeye alınan öğrenci sayısı
40	40	-	40

3.4. Veri Toplama Araçları

2010-2011 eğitim öğretim yılında, iki haftalık uygulama süreci içinde ön test ve son test hazırlanmış deney ve kontrol gruplarındaki toplam kırk (40) öğrenciyle çalışma gerçekleştirilmiştir.

Türk Tezhip Sanatı konusu çalışma yapraklarının hazırlanmasında uzman görüşleri ve geniş bir literatür taraması yapılmıştır.

Çalışma yaprakları hazırlanırken görselliğe önem verilmiş öğrenciye yönergelerle çalışma yaprağını nasıl dolduracağı konusunda açık ve net şekilde bilgilendirilmiştir. Çalışma yaprakları deney ve kontrol gruplarına uygulanmadan önce uzmanların onayları alınmıştır (Ek-4 Çalışma Yaprakı örneği).

3.5. Verilerin analizi

Çalışmada bu bölümünde alt problemler ve alt problemlerin test edilmesine ilişkin istatistiksel testler yer almaktadır.

Bu çalışmada ilk olarak *Kolmogorov-Smirnov testi* ile verilerin normal dağılıma uyup uymadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olduğu durumlarda bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında *Bağımsız Gruplar t testi*, bağımlı iki grubun karşılaştırılmasında ise *Bağımlı Gruplar t testi* kullanılmıştır. Grupların karşılaştırılmasına ilişkin testlerde varyans homojenliği varsayımı *Levene testi* ile incelenmiştir. İlişkilerin araştırılmasında korelasyon katsayılarından yararlanılmıştır.

Çalışmada analizler için elde sonuçlar 0.05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Çalışmada yer alan analizler için SPSS 19.0 paket programı kullanılmıştır.

3.6. Uygulama Süreci

Aşağıda 2010-2011 eğitim ve Öğretim döneminde yürütülen bu araştırmanın hazırlık ve uygulama süreçlerinde yapılan uygulamalar ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Araştırmacı Tezhip Sanatının öğretimini yapabilmek için önce kendisinin öğrenmesi gerektiğine inanarak bir buçuk senedir süren ve halen devam eden Tezhip Sanatı öğretimiyle ilgili bir kursa gitmiştir. Bu kursta Tezhip Sanatının İnceliklerini öğrenmiş ve uygulamalarla kendini geliştirmiştir.

Araştırmacı geniş bir literatür taraması yaparak Çalışma yapraklarını geliştirmiş alanın uzmanlarından Necmettin Çelebi yapılandırmıştır. Araştırmacı Görsel Sanatlar dersi müfredat programında geçen kazanımlara uygun olarak çalışma yaprakları (Ek-4) ile ön test ve son test hazırlamıştır. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okulda gerekli izinler alınarak yapılmıştır. Ders Planı hazırlanarak öğretim sürecine başlanmıştır.

Deney Grubu Tezhip Sanatı Çalışma Yaprakları ile Öğretimi Süreci

Araştırmanın uygulama aşamasında deney grubu öğrencilerine Tezhip Sanatı için bir öğretim süreci uygulanmıştır. Etkinliklere başlamadan önce deney grubuna dersin ilk beş dakikasında ön test uygulanmıştır. Test bitiminde sınıfın duvarlarına Tezhip Sanatıyla ilgili görseller ve Ali Üsküdârî'nin çiçek resimleri asılmış ve Tezhip Sanatı anlatılmıştır.

Tezhip Sanatı öğretiminde önce Tezhibin tanımı yapılmış kısa tarihçesi verilmiş, tezhip sanatında kullanılan motifler anlatılmış ve Ali Üsküdârî'nin biyografisi eserleri ve çiçek resimleri görsellerle desteklenerek anlatılmıştır.

Ders bitiminde öğrencilere çalışma yaprakları verilerek yönergeleri takip etmeleri ve gelecek hafta yaprakları üzerinde çalışarak getirmeleri istenmiştir. İkinci derste öğrenciler motiflerini boyamışlar ve daha sonra son testi yaparak uygulama süreci bitirilmiştir.

Kontrol Grubu Geleneksel Öğretim Yöntemi ile Uygulama Süreci

Kontrol grubu öğrencileri derse girdiklerinde önce sınıf düzeni ayarlanmış, sessizlik sağlanınca öğrencilere, uygulamanın başlatıldığı süreç itibarı ile ön test uygulanmıştır. Ön test öğrencilere dağıtıldığında öğrenciler merakla hemen hemen testteki her bir soru için nasıl cevaplayacaklarını sorsalarda; araştırmacı ve öğretmen tarafından cevap verilmemiş ne biliyorlarsa onu yapmaları istenmiştir. . Ayrıca öğrencilerin kendi aralarındaki konuşmaları öğretmen ve araştırmacı tarafından engellenmiştir.

Ön testin bitiminde geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna, konu kısaca sözlü olarak anlatılmış ve her hangi bir örnek gösterilmemiştir. Birinci dersin bitiminde öğrencilerin gelecek hafta derse guaj boya, su kabı, fırça, 35*50'cm ebadında resim kağıdı ve kendi çiçek motifleri ile gelmeleri istenmiştir. İkinci derste öğrenciler motiflerini boyamışlar ve daha sonra son testi yaparak uygulama süreci bitirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Birinci alt probleme ait bulgular ve yorumlar

1. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test test puanları arasında fark var mıdır?

Bu alt problemin test edilmesi için, Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi birer hafta arayla kontrol grubunda yer alan öğrencilere uygulanmıştır. Daha sonra kontrol grubunun ön test ortalama puanları ile son test ortalama puanları bağımlı gruplarda t testi kullanılarak test edilmiştir. Tablo 5’de Kontrol grubu öğrencilerinin öntest ve son test sonuçları yer almaktadır. Tablo 6’da Kontrol grubu öğrencilerinin test sonuçları ve gösterilen test sonuçlarında her bir test için ortalama değerler ve standart sapma değerleri de yer almaktadır.

Tablo 5: Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest ve Son Test Sonuçları

	KONTROL GRUBU	ÖN-TEST	SONTEST
1	BERK KOYUNCU	2	4
2	CEREN KURUCU	0	6
3	CİHAN BERKE CÜLCÜOĞLU	2	8
4	DİLEK SELÇUK	2	14
5	FERDİ YAHYA	2	8
6	FETHİ NAMUSLU	0	6
7	HAZAL ERDOĞAN	0	4
8	İLKER ALVER	0	6
9	M.BETÜL GÜRCAN	2	6
10	MERT ALİ DEMİR	0	8
11	NİSA YILMAZ	4	8
12	OZAN KAYMAK	2	6
13	ÖMER FARUK KÖKSAL	2	2
14	FARUK UZ	2	8
15	RABİA ÇABAN	0	4
16	SEDANUR GÖZÜM	0	8
17	SEFACAN UZUN	2	6
18	SENA KANDEVS	2	10
19	YAREN KARAYEL	2	4
20	BURAK ÖZÜNALAN	0	8
	TOPLAM	26	134

Tablo 6: Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılması

Test	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Öntest	20	1.30	1.17	-9.00	19	0.00
Sontest	20	6.70	2.61			

* $p<0.05$

Yukarıdaki tabloya göre, kontrol grubunda Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testinin ön test ortalaması 1.30, son test ortalaması ise 6.70 olarak elde edilmiştir. Bağımlı gruplarda t testi sonucunda bu iki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur [$t_{(19)}=-9.00$; $p<0.05$]. Ortalama değerler de dikkate alındığında kontrol grubunun son test başarı ortalamasının ön test başarı ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kontrol grubuna Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulanmamasına rağmen ortalamadaki bu artış, ön test uygulandıktan sonra kontrol grubundaki öğrencilerin Türk Tezhip Sanatı hakkında bilgi edinmeye başlaması olabilir. Deney grubunda, Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi doğrudan uygulandığı için kontrol grubuna göre daha fazla bir artış olması beklenmektedir.

4.2. İkinci alt probleme ait bulgular ve yorumlar

2. Deney grubu öğrencilerinin ön test-son test test puanları arasında fark var mıdır?

Bu alt problemin test edilmesi için, ilk aşamada Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi deney grubunda yer alan öğrencilere uygulanmıştır. İkinci aşamada, deney grubu öğrencilerine Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulaması yapılmış ve son aşamada Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi yeniden uygulanmıştır. Deney grubunun ön test ortalama puanları ile son test ortalama puanları bağımlı gruplarda t testi kullanılarak test edilmiştir. Tablo 7’de deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları görülmektedir. Tablo 8’de test sonuçları ve her bir test için ortalama değerler ile standart sapma değerleri de yer almaktadır.

Tablo 7: Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Sonuçları

	DENEY GRUBU	ÖN-TEST	SON TEST
1	ALİ ERDİNÇ ÖZKILIÇ	0	22
2	HASAN YAŞAR	2	34
3	AYŞENUR ŞAHİN	2	36
4	BUSE UĞUR	2	30
5	BÜŞRA ALTUNAY	0	32
6	BÜŞRA ÖZANAÇ	2	32
7	ENES TAUN	0	26
8	FATİH FURKAN İÇEL	2	24
9	FUAT IRMAKLI	2	32
10	GÖZDE KÖKSAL	0	26
11	HAVANUR KIZILBEYLİ	2	30
12	KEVSER DURMUŞ	2	26
13	KÜBRA ERGÜVEN	2	24
14	M.MELİH BARLAS	4	36
15	MELEK KOÇ	0	24
16	MELİKE NUR DALAR	0	24
17	MERTCAN KURT	0	24
18	NARİN İNAN	0	36
19	ORKUN DEMİRTAŞ	2	20
20	TUĞÇENUR ERKANAT	0	26
	TOPLAM	24	564

Tablo 8: Deney Grubunun Ön Test-Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılması

Test	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Öntest	20	1.20	1.19	-25.68	19	0.00
Sontest	20	28.2	5.02			

* p<0.05

Yukarıdaki tabloya göre, deney grubunda Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testinin ön test ortalaması 1.20, son test ortalaması ise 28.2 olarak elde edilmiştir. Bağımlı gruplarda t testi sonucunda bu iki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur [$t_{(19)}=-25.68$; $p<0.05$]. Ortalama değerler de dikkate alındığında

deney grubunun son test başarı ortalamasının ön test başarı ortalamasına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubuna Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulaması ortalamadaki bu artışın ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca deney grubundaki artışın kontrol grubundaki artışa göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.3. Üçüncü alt probleme ait bulgular ve yorumlar

3. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin son test test puanları arasında fark var mıdır?

Bu alt problemin test edilmesi için, ilk aşamada Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi kontrol ve deney grubunda yer alan öğrencilere uygulanmıştır. İkinci aşamada, deney grubu öğrencilerine Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulaması yapılırken, kontrol grubu öğrencilerine herhangi bir işlem uygulanmamıştır. Son aşamada Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testi kontrol ve deney gruplarına yeniden uygulanmıştır. Kontrol grubunun son test ortalama puanları ile deney grubunun son test ortalama puanları bağımsız gruplarda t testi kullanılarak test edilmiştir. Tablo 9’da deney grubunun ön test ve son testte yer alan soruların toplam sonuçları yer almaktadır. Tablo 10’da kontrol grubunun ön test ve son testte yer alan soruların toplam sonuçları yer almaktadır. Tablo 11’de ise test sonuçları ile her bir test için ortalama değerler ve standart sapma değerleri de yer almaktadır.

**Tablo 9 : Deney Grubunun Ön Test ve Son Testde Yer Alan Soruların
Toplam Sonuçları**

	DENEY GRUBU		1. Soru	2. Soru	3. Soru	4. Soru	5. Soru	6. Soru	7. Soru	Toplam
1	ALİ ERDİNÇ ÖZKILIÇ	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	4	6	2	2	4	2	22
2	HASAN YAŞAR	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	6	4	6	4	4	6	4	34
3	AYŞENUR ŞAHİN	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	6	6	6	4	6	4	36
4	BUSE UĞUR	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	4	4	4	6	6	2	30
5	BÜŞRA ALTUNAY	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	4	6	4	4	6	4	32
6	BÜŞRA ÖZANAÇ	Öntest	0	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	4	6	2	6	6	6	32
7	ENES TAUN	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	4	2	4	4	4	4	26
8	FATİH FURKAN İÇEL	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	2	6	6	2	4	2	24
9	FUAT IRMAKLI	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	6	4	4	6	4	4	4	32
10	GÖZDE KÖKSAL	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	4	6	4	2	6	2	26
11	HAVANUR KIZILBEYLİ	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	4	4	6	4	4	4	30
12	KEVSER DURMUŞ	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	6	4	6	2	2	4	2	26
13	KÜBRA ERGÜVEN	Öntest	2	0	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	2	6	2	2	6	2	24
14	M.MELİH BARLAS	Öntest	2	2	0	0	0	0	0	4
		SonTest	6	6	6	4	4	6	4	36
15	MELEK KOÇ	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	2	6	2	4	6	2	24
16	MELİKE NUR DALAR	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	4	6	4	2	4	2	24
17	MERTCAN KURT	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	2	2	4	4	4	4	24
18	NARİN İNAN	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	4	6	4	4	2	0	24
19	ORKUN DEMİRTAŞ	Öntest	0	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	2	6	2	2	2	2	20
20	TUĞÇENUR ERKANAT	Öntest	0	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	6	4	4	2	2	4	26

**Tablo 10 : Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Testde Yer Alan Soruların
Toplam Sonuçları**

KONTROL GRUBU		1. Soru	2. Soru	3. Soru	4. Soru	5. Soru	6. Soru	7. Soru	Toplam
1	BERK KOYUNCU	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	0	0	2	0	0	4
2	CEREN KURUCU	Öntest	2	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	0	0	2	2	0	6
3	C.BERKE CÜLCÜLOĞLU	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	2	0	2	2	0	8
4	DİLEK SELÇUK	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	4	2	2	2	0	14
5	FERDİ YAHYA	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	2	2	0	0	0	8
6	FETHİ NAMUSLU	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	2	0	2	0	0	6
7	HAZAL ERDOĞAN	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	2	0	0	0	0	4
8	İLKER ALVER	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	2	2	0	0	0	6
9	M.BETÜL GÜRCAN	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	2	2	0	0	0	6
10	MERT ALİ DEMİR	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	4	2	0	0	0	8
11	NİSA YILMAZ	Öntest	2	2	0	0	0	0	4
		SonTest	4	2	2	0	0	0	8
12	OZAN KAYMAK	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	0	4	0	0	0	6
13	ÖMER FARUK KÖKSAL	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	0	0	0	0	0	2
14	FARUK UZ	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	2	4	2	0	0	0	8
15	RABİA ÇABAN	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	2	0	0	0	0	4
16	SEDANUR GÖZÜM	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	2	4	2	0	0	0	8
17	SEFACAN UZUN	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	2	0	0	0	0	6
18	SENA KANDEVS	Öntest	2	0	0	0	0	0	2
		SonTest	4	4	2	0	0	0	10
19	YAREN KARAYEL	Öntest	0	2	0	0	0	0	2
		SonTest	2	2	0	0	0	0	4
20	BURAK ÖZÜNALAN	Öntest	0	0	0	0	0	0	0
		SonTest	4	2	2	0	0	0	8

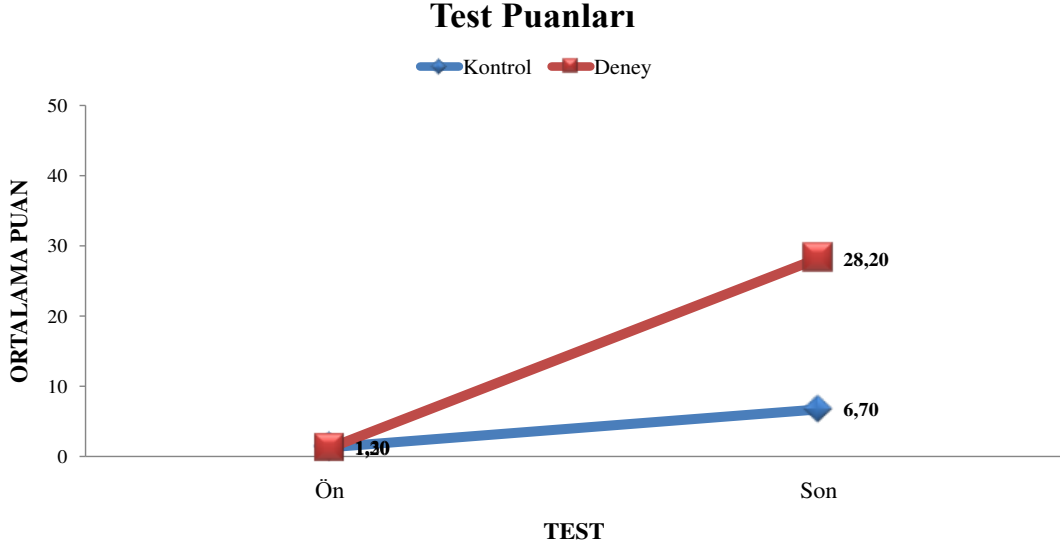
Tablo 11 : Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Kontrol	20	6.70	2.62	-16.99	38	0.00
Deney	20	28.2	5.02			

* $p < 0.05$

Yukarıdaki tabloya göre, kontrol grubunda Türk Tezhip Sanatı konusu başarı testinin son test ortalaması 6.70, deney grubunda ise 28.2 olarak elde edilmiştir. Bağımsız gruplarda t testi sonucunda bu iki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur [$t_{(38)} = -16.99$; $p < 0.05$]. Ortalama değerler de dikkate alındığında deney grubunun son test başarı ortalamasının kontrol grubunun son test başarı ortalamasına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubuna Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulaması ortalamadaki bu artışın ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir.

Bu durumlar aşağıda verilen şekil yardımıyla da görülebilir. Bu şekilde deney düzeni için ortalama puanlara ilişkin ortalama grafiği yer almaktadır. Grafikte kontrol grubu ve deney grubunu temsil eden iki çizgi yer almaktadır. Bu çizgiler ön test ortalamalarından son test ortalamalarına değişimi göstermektedir. Grafiğin dik eksenini ortalama puanları temsil etmektedir.

Şekil 1. Ön test- Son test için kontrol ve deney gruplarına ait ortalama grafiği

Şekil 1’den de görüldüğü gibi ön test aşamasında kontrol ve deney gruplarına ait ortalama değerleri birbirine çok yakındır. Son test puanları da dikkate alındığında hem kontrol grubunda hemde deney grubunda bir ortalama artışı meydana geldiği görülür. Kontrol grubunda meydana gelen artış, ön test uygulanan öğrencilerin tezhip konusunu merak etmelerinden dolayı meydana gelen suni bir artış olarak yorumlanabilir. Deney grubundaki artışın ise kontrol grubuna göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Deney grubundaki ortalama artış kontrol grubundaki artışın yaklaşık 4 katıdır. Bu durum uygulanan yaprak testinin öğrenciler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

4.4. Dördüncü alt probleme ait bulgular ve yorumlar

4. Deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile görsel test puanları arasında ilişki midir?

Bu alt problemin test edilmesi için, Türk Tezhip Sanatı konusu yaprak testi uygulanan deney grubu öğrencilerinin sözel test puanları ile aynı öğrencilere sonradan uygulanan görsel test puanları dikkate alınmıştır. Bu uygulama ile amaç, Türk Tezhip Sanatı

konusu yaprak testinin görsel test başarı puanına etkisinin olup olmadığını araştırmaktır. Bunun için korelasyon testi kullanılmıştır.

Tablo 12 : Deney Grubunda Sözel Test ile Görsel Test Arasındaki İlişkilerin Araştırılması

		Ön test	Son test	Görsel
Ön test	r	1	.378	.494*
	p		.100	.027
	N	20	20	20
Son test	r	.378	1	-.256
	p	.100		.275
	N	20	20	20
Görsel	r	.494*	-.256	1
	p	.027	.275	
	N	20	20	20

* p<0.05

İlişki katsayıları tablosundan da görüldüğü gibi son test ile görsel test puanları arasındaki ilişki katsayısı -0.256'dır. Bu katsayı istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Deney grubundaki öğrencilerin ön test puanları ile görsel test arasında orta bir düzeyde ilişki görülürken, son test ile görsel test arasında ilişki ortaya çıkmaması, uygulanan yaprak testin görsel puanlar üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Eğer yaprak test görsel test içinde etkili olsaydı bu durumda son test puanı yüksek olan öğrencilerin görsel test puanlarının yüksek, son test puanları düşük olan öğrencilerin ise görsel test puanlarının düşük olması beklenirdi ve bu durumda ilişki katsayısının 1'e yakın bir sayı olması gerekirdi.

4.5. Nitel Bulgular

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine ayrıca uygulama yaptırıldı. Deney ve kontrol grubu ikinci hafta gerekli malzemelerle birlikte kendi çiçek motiflerini getirmeleri istendi. Uygulama sürecinde öğrenciler kendi çiçek motiflerinin çizerek boyadılar. Bu uygulama süreci sonunda öğrenci çizimleri “başarılı”, “başarısız” şeklinde araştırmacı ve Yrd. Doç. Dr. Güzin Altan Ayrancıoğlu tarafından değerlendirildi. Bu sonuçlara göre çalışma yaprakları ile desteklenen Deney grubu öğrencilerinin tümünde motif çizimi bakımından başarı elde edildiği; kontrol grubu öğrencilerinde ise başarı elde edilemediği görüldü.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Ortaöğretim onuncu sınıf Görsel Sanatlar Dersi Programında Müfredat konularından biri olan Türk Tezhip Sanatının Öğretiminde Çalışma Yapraklarının kullanılması için bir öğretim süreci uygulanmıştır. Yapılan bu öğretim sonucunda çalışma yaprakları ile uygulanan bu sürecin öğrenci başarısına katkısı olup olmadığı incelenmiştir.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim 10. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Türk Tezhip Sanatının Öğretiminde öğretmen merkezli öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test- son test puanları arasında anlamlı bir farkın Çalışma yapraklarının uygulandığı deney grubu öğrencilerine göre az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla öntest-sontest arasındaki farkın, geleneksel öğretim uygulamalarına bağlı olduğu söylenebilir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Türk Tezhip Sanatının Öğretiminde Çalışma yapraklarının uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre Tezhip sanatının öğretiminde çalışma yapraklarının kullanımıyla , öğrencilerin başarılarında anlamlı bir artış sağladığı söylenebilir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim 10. sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Türk Tezhip Sanatının Öğretiminde Çalışma yapraklarının uygulandığı deney grubu ile öğretmen merkezli

öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test- son test puanları arasında anlamlı bir farkın; deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırmacının uyguladığı yöntemin , öğretmen merkezli öğretim yönteminin göre daha başarılı olduğunu ve süreç içerisinde çalışma yaprakları ile hazırlanmış etkinlikler sonucunda öğrencilerin elde ettikleri kavrama düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermiştir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Deney grubu öğrencilerinin sözel test puanları ile görsel test puanları arasında ilişki ortaya çıkmamıştır. İlişkinin ortaya çıkabilmesi için son test puanı yüksek olan öğrencinin görsel test puanıda yüksek, son test puanı düşük olan öğrencinin görsel test puanında düşük olması beklenirdi.

5.5. Öneriler

Araştırma kapsamında geliştirilen veri toplama araçları ile toplanan ve istatistiksel yöntemlerle çözümlenen veriler doğrultusunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak bir takım önerilerde bulunulmuştur. Araştırma ile ilgili elde edilen sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

5.5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Araştırmanın sonucunda müfredat konularının öğretiminde öğretmen merkezli öğretim yönteminin uygulandığı öğrencileri olumsuz yönde etkileyebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğrencinin modern ve çağa uygun çalışma yaprakları ile öğretim yöntemi görsel Sanatlar dersi amaçları doğrultusunda planlayıp, uygulamaları faydalı olacaktır.

5.5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Çalışma yaprakları ile öğretim tekniği görsel sanatlar dersinde başarılarını artırdığından, Orta öğretim görsel sanatlar dersi müfredatında yapılacak olan etkinliklerde yer verilmesi ve içeriğin bu yönde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

5.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

Orta öğretim Görsel sanatlar dersine yönelik uygulamalarda çalışma yaprakları ile öğrenme yöntemine yönelik etkinliklere yer verilmelidir. Özellikle konunun kavratılması ve daha üst düzey öğrenmenin sağlanması için çalışma yaprakları olumlu katkı sağlamasından dolayı, orta öğretim 10. sınıf görsel sanatlar dersinde gerçekleştirilmiş olan bu uygulamanın, diğer yaşlarda ve sınıf düzeylerinde de etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çeşitli öğretim kademelerinde de bu yöntemin denenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

Açıkgöz, K. (2011). *Aktif Öğrenme*. (12. basım) İzmir : Biliş yayınları

Akar, A ve Keskiner, C. (1978). *Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif*.
İstanbul : Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları

Akkutay, Ü. (1996). *Milli Eğitimde Yabancı Uzman Raporları. (Atatürk Dönemi)*.
Ankara : Avni Akyol Kültür ve Eğitim Ümit vakfı

Akyüz, Y. (2011). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2009*. (14. basım). Ankara :
Pegem Yayıncılık

Altunya, N. (2006). *Gazi Eğitim Enstitüsü Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını

Artut, K. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları

Aslanapa, O. (2007). *Türk Sanatı*. (7. basım) İstanbul : Remzi Kitapevi

Ayvazoğlu, B. (2008). *Güller Kitabı* (10. basım). İstanbul: Kapı Yayınları

Başkent Üniversitesi. (2011). *Çalışma yaprakları Hazırlanırken Dikkat edilmesi Gereken Unsurlar Web:*

<http://www.baskent.edu.tr/~tcan/src/çalışmayaprağıkullanımı.doc>.20.06.2011 saat 09:30

Baytop, T. (2001). *Türkiyede Eski Bahçe Gülleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları

Besler, B. (2009). “8. sınıf matematik dersi “permütasyon ve olasılık” konusunun öğretiminde yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmış çalışma yapraklarının öğrenci başarısına etkisi” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi

- Bozdoğan, A. (2007). *Fen Bilgisi Öğretiminde Çalışma Yaprakları ile Öğretimin Öğrencilerin Fen Bilgisi Tutumuna ve Mantıksal Düşünme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi
- Binbaşioğlu,C. (2003). *Eğitim ve Öğretim Üzerine Yazılar*. Ankara: Nobel Yayınevi
- Birol,İ.ve Derman,Ç. (2004). *Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*.İstanbul: Kubbealtı Yayıncılık
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel Desenler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Coşkun B. (2007). *15. yy. ve 20 yy. Arasında Türk Tezhip Sanatında Gül Motifi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Çağman,F. (2000). *Minyatür Sanatı Geleneksel Türk sanatları*, T.C.K.B. yayınları s.185
- Çellek, T. (2002). *www.netyorum.com* Türkiye’de Sanat Eğitimi. Sayı:101
- Çığ,K. (1972). *Türk Lake Tezyinatının Bir Şaheser*. Türkiyemiz, 20-22
- Çınkı,A. (2007). “*Fen Bilgisi Deneylerinde V-diyagramları ve Çalışma Yaprakları Kullanımının İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Başarıları Üzerine Etkisi*”. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi
- Çoruhlu,Y. (1993). *Türk Sanatının ABC’si*. İstanbul: Simavi Yayınları
- Demiriz, Y. (2007). *Yüzyıllar Boyunca Çiçek Ressamlığı*, İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık
- Demiriz,Y. (2005). *Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık

Demirel, Ö. (2000). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. (17. baskı). Ankara: Pegem A.Yayıncılık

Derman, M.U. (1982). *Türk Hat San'atının Şaheserleri*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları

Didinal, T. (1992). *Bir Süsleme Sanatı: Osmanlı Tezhipleri*. Kültür Sanat. Aralık. s. 38

Duran, G. (2009). *Ali Üsküdârî*. (2. basım) İstanbul: Kubbealtı Yayınları

Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitimin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları

Ev, E. (2003). *İlköğretim Matematik Öğretiminde Çalışma Yaprakları ile Öğretimin Öğrenci ve Öğretmenlerinin Derse ilişkin Görüşleri ve Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Gel, H.Y. (1990). *Türkiyede Resim-İş öğretiminde yöntem ve değerlendirme. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları. Türk eğitim Derneği VIII. Öğretim Toplantısı*. Ankara: Ted Yayınları

Güney, K. ve Güney, N. (1999) *Osmanlı Süsleme Sanatı*. Ankara: Kendi Yayını

Gombrich, E.H. (2007). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Gelistirme*, Ankara: Nobel Yayın

Karagöl, E. (2004), *Hız ve ivme Konularındaki Kavram Yanılgılarını Gidermeye yönelik Bütünleştirici Öğrenme Kuramına Uygun (Çalışma Yapraklarının Geliştirilmesi)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Bilim Kitap

Kaymakçı, S. (2010), *Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi

Kazancıgil, A. ve Mesara, G.(Editörler). (2007). *Türk Süsleme Sanatçıları-Müzehhipler Cilt I*. İstanbul : İşaret Yayınları

Keskiner, C. (2002), *Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler Hatai*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları

Keskiner, C.(2007), *Türk Motifs*.İstanbul: Turing Yayınları

Kılıçkan, H. (2004). *Orta Asya 'dan Anadolu 'ya Türk Bezeme Sanatı ve Örnekleri*. İstanbul : İnkılap Yayıncılık

Kırıçoğlu, O. T. (1997). *İlköğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK Yayınları

Kuban, D. (1970). *100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi

Kurfeyz, N. (2003). *Emek Sabır ve Sevgi Tezhip*.İstanbul: Tatav Yayınları

Mahir, B. (1980). *Tezhip Sanatı ve Geleneksel Türk Sanatları*. İstanbul: T.C.K.B. Yayınları

Mesera.(1987). *Türk Tezhip ve Minyatür Sanatı*. Sandoz Bülteni. s. 27

Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *Orta Öğretim 9,10,11,12. Sınıflar Görsel Sanatlar (Resim) Dersi Öğretim Programı*. Ankara

Okuyucu, C. (2010). *Divan Edebiyatı Estetiği*. İstanbul: KapıYayınları

Orhon, G. (2011). *Yaratıcılık Nörofizyolojik, Felsefi ve Eğitsel Temeller*. Ankara: Pegem Akademi

Özen. M.E. (1986). *Tezhipte Tığ*, Antika s. 10

Özen. M.E. (2003). *Türk Tezhip Sanatı*, İstanbul: Gözen Kitap ve Yayınevi

Özkeçeci, İ.ve Özkeçeci Ş.B., (2007). *Türk Sanatında Tezhip*. İstanbul : Seçil Ofset

Özönder, H. (2003). *Ansiklopedik Hat ve Tezhip Sanatları Deyimleri Terimleri Sözlüğü*.Konya: Nüve Kültür Merkezi Yayınları.

Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Gündüz Yayıncılık

San, İ. (1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. Ankara: İş Bankası Yayınları

San, İ. (2003). *Sanat Eğitimi Kuramları*.(2. Baskı). İstanbul: Ütopya Yayınları

Serin, M. (2003). *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*. İstanbul: Kubbealtı Yayınları

Şehsuvaroğlu Y.H. (1960). *Eski Türk sanatları*. İstanbul: Varlık Yayınevi

Taşkale, F. (2006). *Türk Süsleme Sanatı:Tezhip*. İstanbul: Antik

Tansuğ, S. (1997). *Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar*. Ankara:Bilgi Yayınevi

Thema Larousse Tematik Ansiklopedi. (1992). *Sanat ve Kültür:Türk-İslam*.İstanbul: Milliyet Yayınları

Toven, M. B. (1997). *Yeni Türkçe Lügat*. İstanbul: Akçağ Yayınları

Turani, A. (1993). *Sanat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Ural, A.ve Kılıç,İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Spss ile Veri Hazırlama*. Ankara: Detay Yayıncılık

Uzunboylu, H.ve Hürsen, Ç. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*.Ankara: Pegem Akademi

Worringer, W. (1985). *Soyutlama ve Özdeşleyim*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Yanpar, T. (2005), *Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturmacı Yaklaşımında Öğrencilerin Etkinlik Dosyalarını Yordayan Değişkenler* . Eğitim Dergisi. 13,

Yazır, M. B. (1972). *Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli 1. Kısım*. (Haz. Derman.U). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

Yazır, M. B. (1974). *Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli 2. Kısım*. (Haz. Derman.U). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

EKLER

Ek-1 Tezhip Sanatı Başarı Testi

Ek-2 Tezhip Sanatı Başarı Testi Cevap Anahtarı

Ek-3 Başarı Testinin Kazanımlara Göre Dağılımı

Ek-4 Çalışma Yaprağı

Ek-5 Ali Üsküdârî'nin Çiçek Resimleri

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

Ek-7 Öğrenci Resimlerinden Örnekler

EK-1: TEZHİP SANATI ÖN TEST-SON TEST

Açıklama: Bu test 7 sorudan oluşmaktadır. Sizin yapmanız gereken, testte yer alan her bir soruyu okuyarak düşündüğünüz doğru cevapları her sorunun altındaki boş alana yazmanızdır.

- 1) Tezhip Nedir?
- 2) Tezhip nerelerde kullanılır?
- 3) Bildiğiniz Tezhip motifi var mı? Adlarını yazınız?
- 4) Tezhip Sanatçılarından bildiğiniz birkaçını sıralayınız?
- 5) Ali Üsküdârî kimdir? Anlatınız?
- 6) Ali Üsküdârî'nin motiflerinden bildiğiniz varmı?
- 7) Ali Üsküdârînin motiflerindeki benzer özellikler nelerdir?

EK-2 TEZHİP SANATI BAŞARI TESTİ CEVAP ANAHTARI

Başarı Testi açık uçlu sorularla hazırlanmış olup her soruda cevapların üçü değerlendirmeye alınmıştır.

- 1) Tezhip tanımında üç özel noktasını yazmaları yeterlidir.
 - a) Tezhip özellikle küçük ebatlarda hassas bir şekilde uygulanan bir kitap süsleme sanatıdır.
 - b) Altınlamak manasında arapça zehep (altın) kelimesinden gelen tezhipte ana malzeme altındır.
 - c) Tezhip yapan sanatçıya müzehhip denir.
- 2) a) Kuranı Kerim’de, b) Dini kitaplarda , c) Şiir kitaplarında d) Levhalarda
- 3) Üç motif yazmaları yeterlidir.
 - a) Hatayi, b) Penç c)Bulut d) Geçme e) Simurg f) Ejder
- 4) Üç Tezhip sanatçısı yazmaları yeterlidir.
 - a) Ali Üsküdârî b) Kara Mehmet Çelebi (Karamemi) c) Şahkulu
- 5) Ali Üsküdârînin üç özelliğini yazmaları yeterlidir.
 - a) Ali Üsküdârî tezhip sanatçısıdır. b) 18. yüzyılda yaşamıştır. Bütün eserleri saraydadır. c) Klasik çalıştığı gibi alanında özgün eserlerde vermiştir.
- 6) Ali Üsküdârî’nin üç motifini yazmaları yeterlidir.
 - a) Gül, b) Lale, c) Sümbül, d) Karanfil, e) Menekşe, f) Fulya, g) Menekşe
- 7) Ali Üsküdârînin eserlerindeki üç özelliği yazmaları yeterlidir.
 - a) Çiçeklerinde ‘Es’ hareketi görülür
 - b) Renk ve çizgiler ile eşsiz bir özellik taşır.
 - c) Sanatçı çiçeklerde ışığa da dikkat etmiş aynı rengin koyu ve açık tonlarını kullanarak ışıklı gölgeli taramalar yapmıştır.
 - d) Resimler içerisinde taşıdığı hüznüyle ve güzelliğiyle insanı etkiliyor, kendisine hayran bıraktırıyor.

EK-3 BAŞARI TESTİNİN KAZANIMLARA GÖRE DAĞILIMI

BAŞARI TESTİ \ KAZANIMLAR	Türk süsleme Sanatının özelliklerini açıklar	Türk Süsleme Sanatının ustalarını ve eserlerini tanır	Türk Süsleme Sanatlarında Kullanılan Motifleri Tanır	Türk süsleme Sanatının estetik yönlerini belirtir
S.1.Tezhip Nedir?	*			
S.2.Tezhip nerelerde kullanılır?	*			
S.3.Bildiğiniz Tezhip motifi var mı? Adlarını yazınız?			*	
S.4.Tezhip Sanatçılarından bildiğiniz birkaçını sıralayınız?		*		
S.5.Ali Üsküdârî kimdir? Anlatınız?		*		
S.6.Ali Üsküdârî'nin motiflerinden bildiğiniz varmı?			*	
S.7.Ali Üsküdârînin motiflerindeki benzer özellikler nelerdir?				*

EK-4 ÇALIŞMA YAPRAĞI

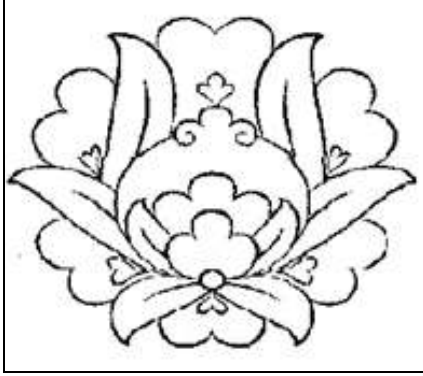

ÇALIŞMA KAĞIDI TEZHIP MOTİFLERİMİZİ TANIYALIM ETKİNLİĞİ

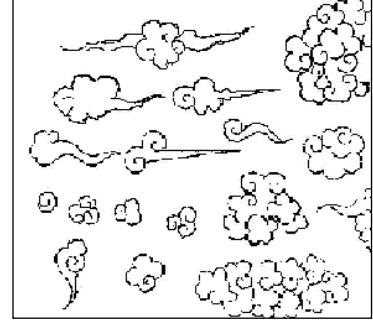
*Aşağıdaki tezhip motiflerini inceleyiniz.

*Her motifin ismi vardır , Aşağıda verilen isimler sizce hangi motife ait olabilir?

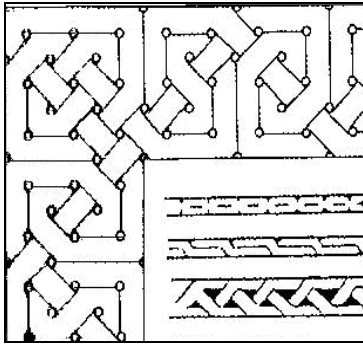
*Motiflerin yanına isimleri yazarak eşleştiriniz.

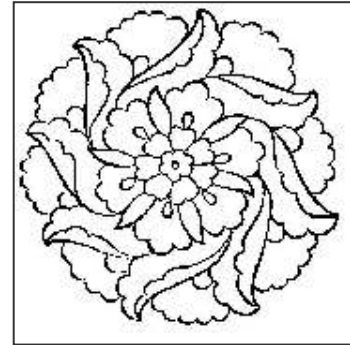
Şekil 1

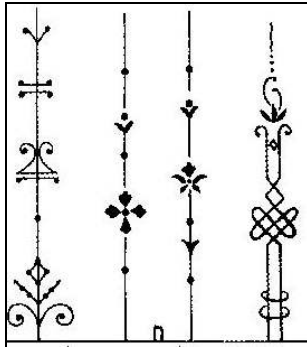
Şekil 2

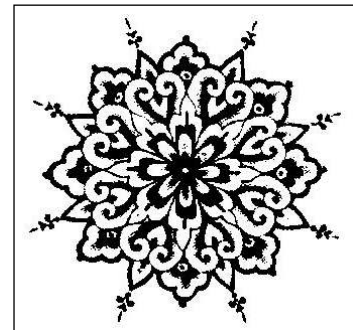
Şekil 3

Şekil 4

Şekil 5

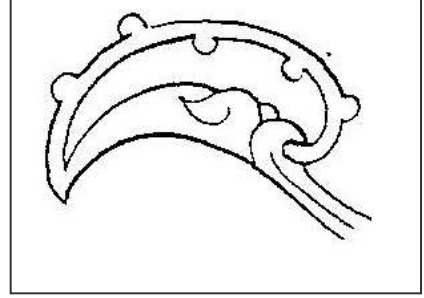

Şekil 6

Şekil 8

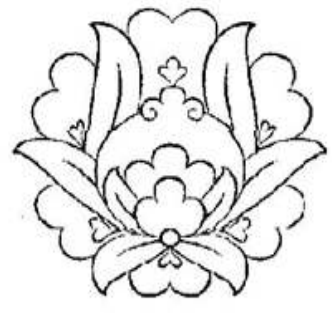
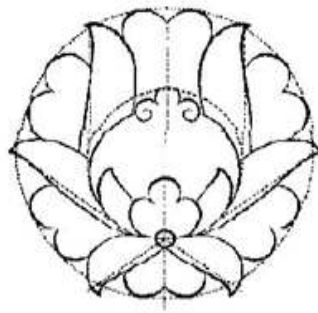
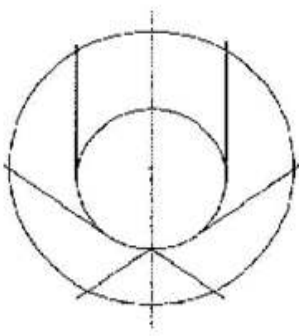

Şekil 7

Şekil 9

BİR MOTİFİN ÇİZİM AŞAMALARI

Yukardaki motif hangisidir ? Şıklardan birini işaretleyiniz.

a) Bulut

b) Penç

c) Simurg

d) Hatayi

e) Tığ

TEZHİP: Tezhip özellikle küçük ebatlarda hassas bir şekilde uygulanan bir kitap süsleme sanatıdır. Altınlamak manasında arapça zehep (altın) kelimesinden gelen tezhipte ana malzeme altındır.

Bu sanatı icra eden erkek sanatkarlara “müzehhib” Hanım sanatkarlara ise “müzehhibe” denir. Altınla birlikte boyalardan çeşitli renklerin kullanıldığı, ince fırça tekniğinin önem kazandığı bu sanat yazma eserlerde yazının (hattın) bezenmesi için kullanılmıştır. En ünlü Tezhipçilerimiz Karamemi ve Ali Üsküdarî’yi sayabiliriz.

TEZHİP SANATINDA KULLANILAN MOTİFLER

BİTKİSEL MOTİFLER

HATAYİ: Bir çiçeğin dikine kesitinin stilize edilmiş halidir.

PENÇ: Bir çiçeğe kuşbakışı bakılarak oluşturulur.

GONCAGÜL : Açılmamış gonca gülün stilize halidir.

GEÇME: Desen ve kompozisyonun çevresini süsleyen bordürdür. Cetvel tarzındadır.

BULUT : Tabiattaki bulutun stilize edilmiş halidir.

MÜNHANİ: Kelime anlamı eğri demek olan münhaniler bordür tarzındadır.

RUMİ: Bir yay içerisinde badem benzeyen figürden oluşur.

HAYVANSAL MOTİFLER

SİMURG: Zümrüdü Ankada denilen efsanevi bir kuştur. Din dışı kitaplar da yer alır.

EJDER: Gövdesi yılanı benzeyen aslan pençeli kanatlı ağzında alev püsküren bir hayvandır.

ALİ ÜSKÜDARİ: Pek çok sanatçımız gibi Ali Üsküdarî'nin hayatı hakkında bilgi çok azdır. Ali Üsküdarî, eşi emsali olmayan kuvvetli müzehhib, ve çiçek ressamlarımızdandır. Kendisi saraya bağlı bulunan ince bir sanatkardı. Yaptığı bütün eserler padişahlara aitti. Bu yüzden eserlerine ancak sarayda rastlayabiliriz. En son eserini 1763'te yapmıştır. İlk eserini 1718 yılında verdiğine göre (bu tarihte 23 yaşında olduğu farz edilirse) 1698-1699 yıllarında doğmuş, 1766-1767 yılından sonra vefat etmiş olabilir. Şu halde 70-75 sene yaşamış olduğunu düşünebiliriz. Ancak nerede gömülü olduğu bilinmemektedir. Her şeyden önce İstanbullu Üsküdarlıydı. İstanbul kibarlığı ve inceliği altında yetişmiş olup kendinden önceki çini, yazma gibi eserlerin tesirinde idi. Bu etki ile klasik yolu kullanmıştır. Tek düze bir ekole sahip değildi. Yeniliğe açıktı. Klasik motiflerle devrinin üslubu olan natüralist çiçekleri ustalıklı bağdaştırmıştır. Eserlerinde çok fazla renk ve motif çeşidi kullanmıştır. Motifleri renk çeşidine boğmadan nefis örnekler vermiştir. Özellikle çiçekleri muhteşemdir.

ALİ ÜSKÜDARİ’NİN ÇİÇEK MOTİFLERİ:

Gül: Özellikle Tezhip ve edebiyat sanatımızda çok kullanılan motif, bir çiçek olarak değil daha çok bir simgedir. Türk- islam inancında Hz. Muhammed’i (s.a.v.) temsil eder.

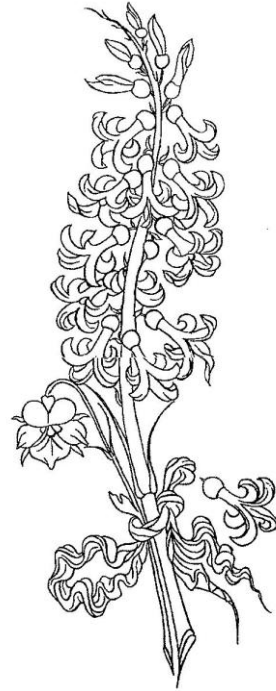
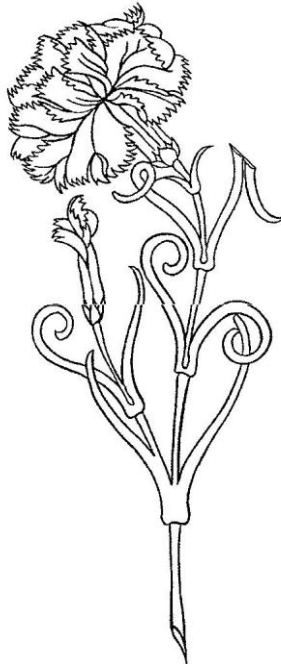
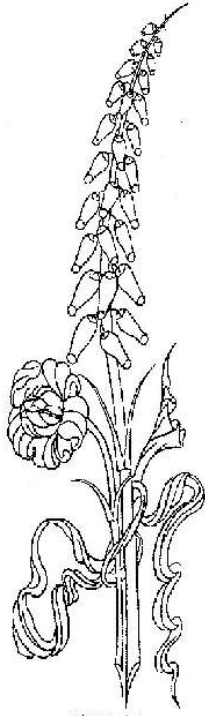
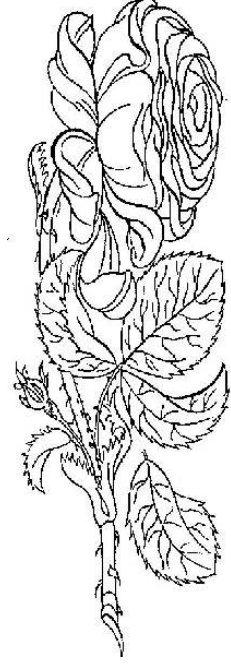
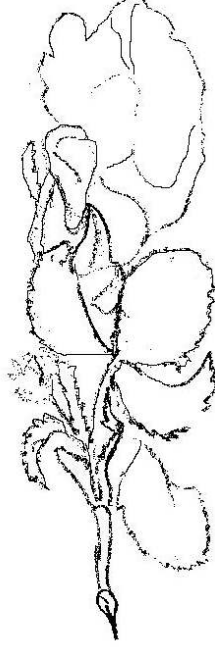
Ali Üsküdarî’de gülü çok güzel kullanmıştır. Motiflerin hepsin de zarif bir es hareketi ile kopan ve düşmekte olan bir yaprak yada çiçek vardır. Çiçek buketlerini zarif bir şekilde kurdele ile bağlar. Çiçekleri arasında sümbül, Menekşe Karanfil Nergis Lale sayılabilir.

ÇİÇEK MOTİFLERİNİN ÇİZİMİ

Önce zarif ve hafif bir s hareketi yapılır. Yaprakların yeri belirlenir. Yapraklar dallarla ana sapa birleştirilir. Taç ve çanak yaprakları yapılarak çiçek motifi bitirilir. Motifler bitirilince önce guaj boya ile düz renkte boyanır. Gölgeleme ise ince çizgiler ile yapılır.

Ek-5 RESİMLER

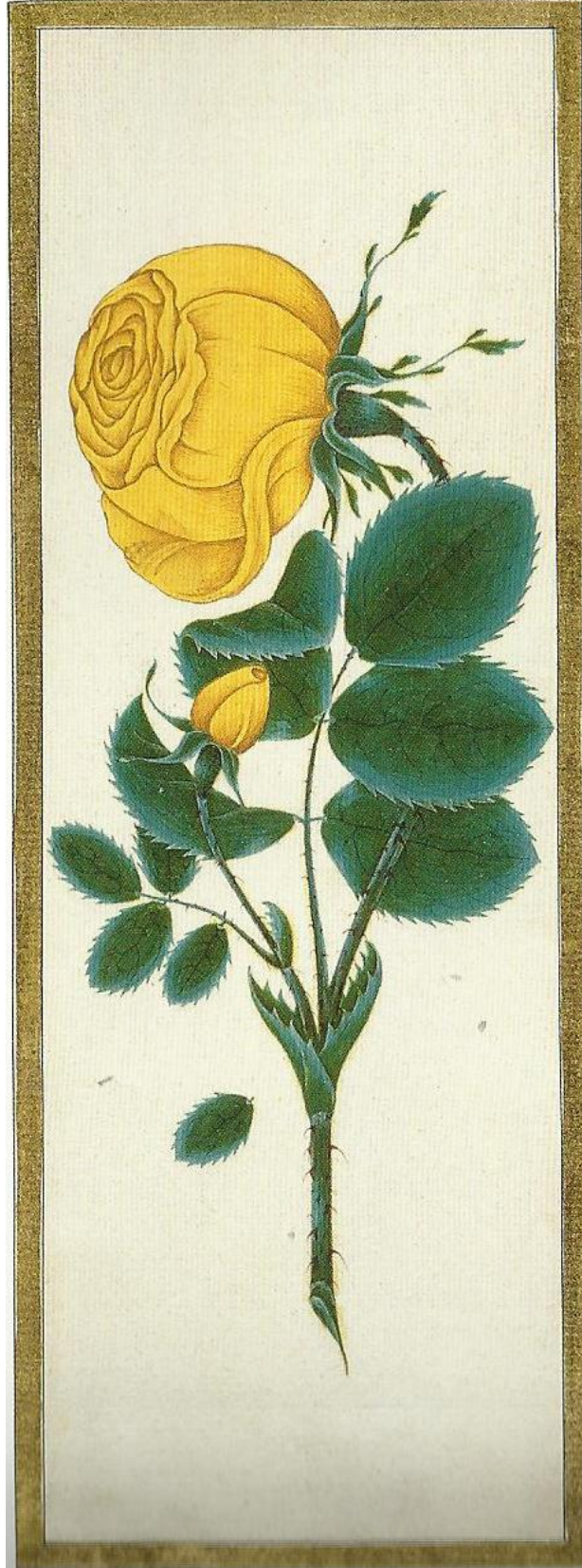
RESİM-1

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-2

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-3

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-4

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-5

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-6

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-7

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-8

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

RESİM-9

(Duran,2009)

Ek-5 RESİMLER DEVAM

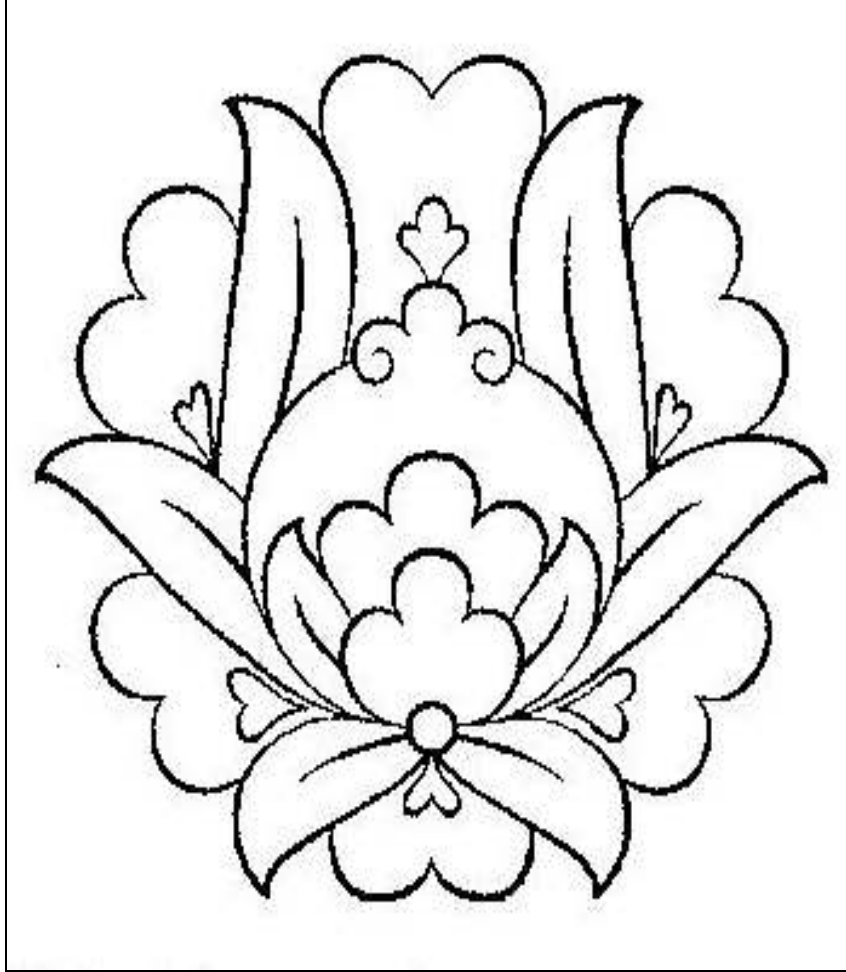
Resim 10.

(Duran,2009)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

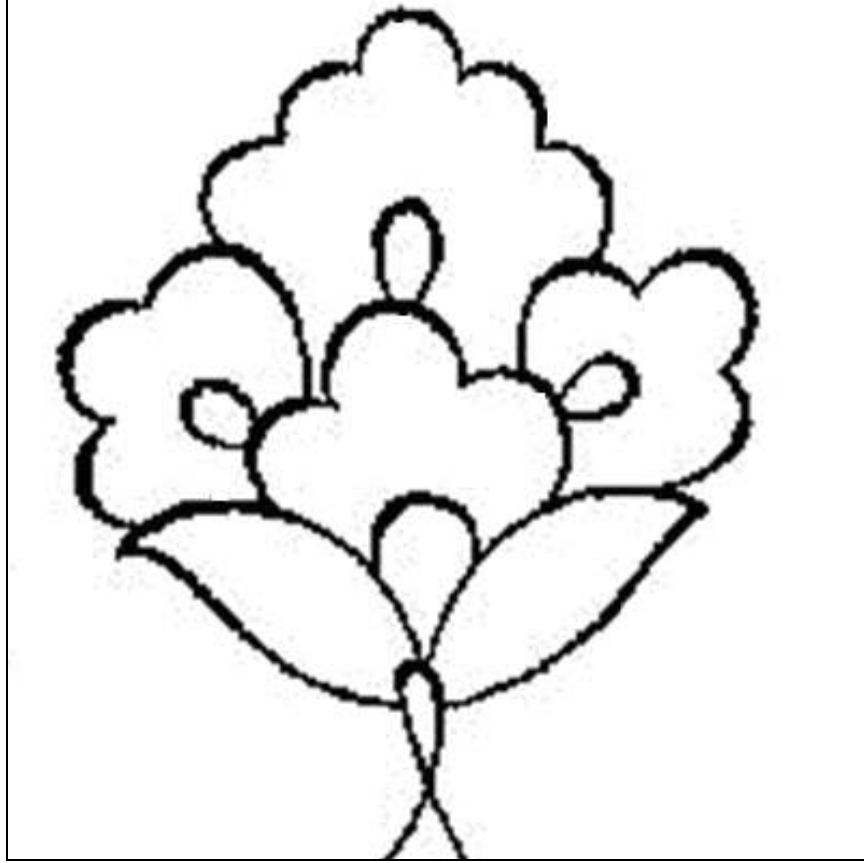
1. Hatayi

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.68)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

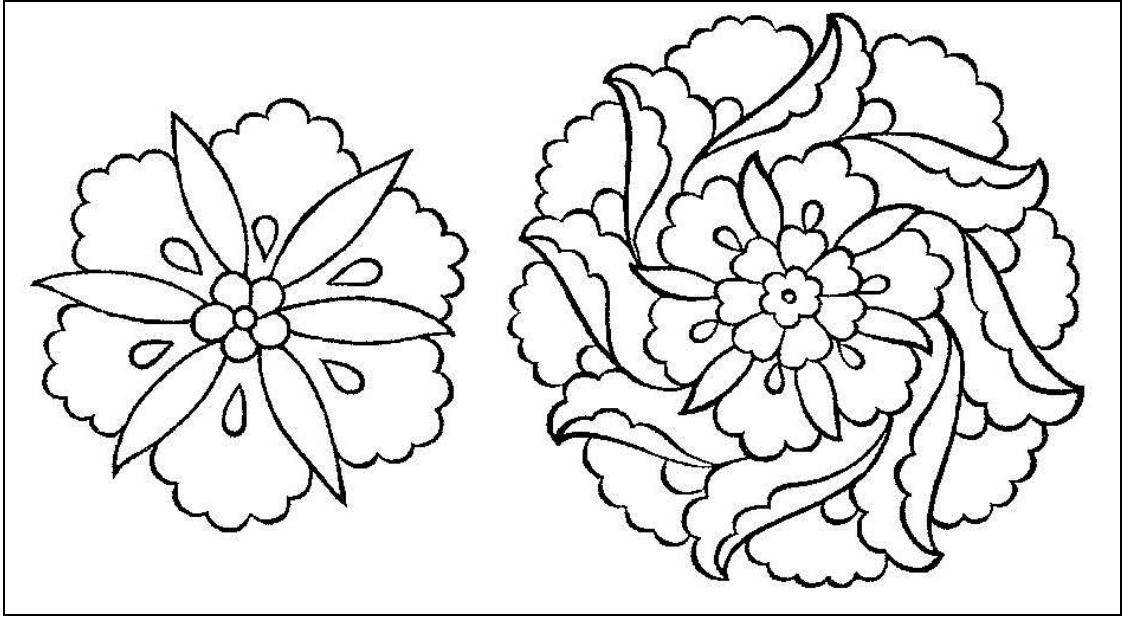
2. Goncagül

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.73)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

3. Penç

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.71)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

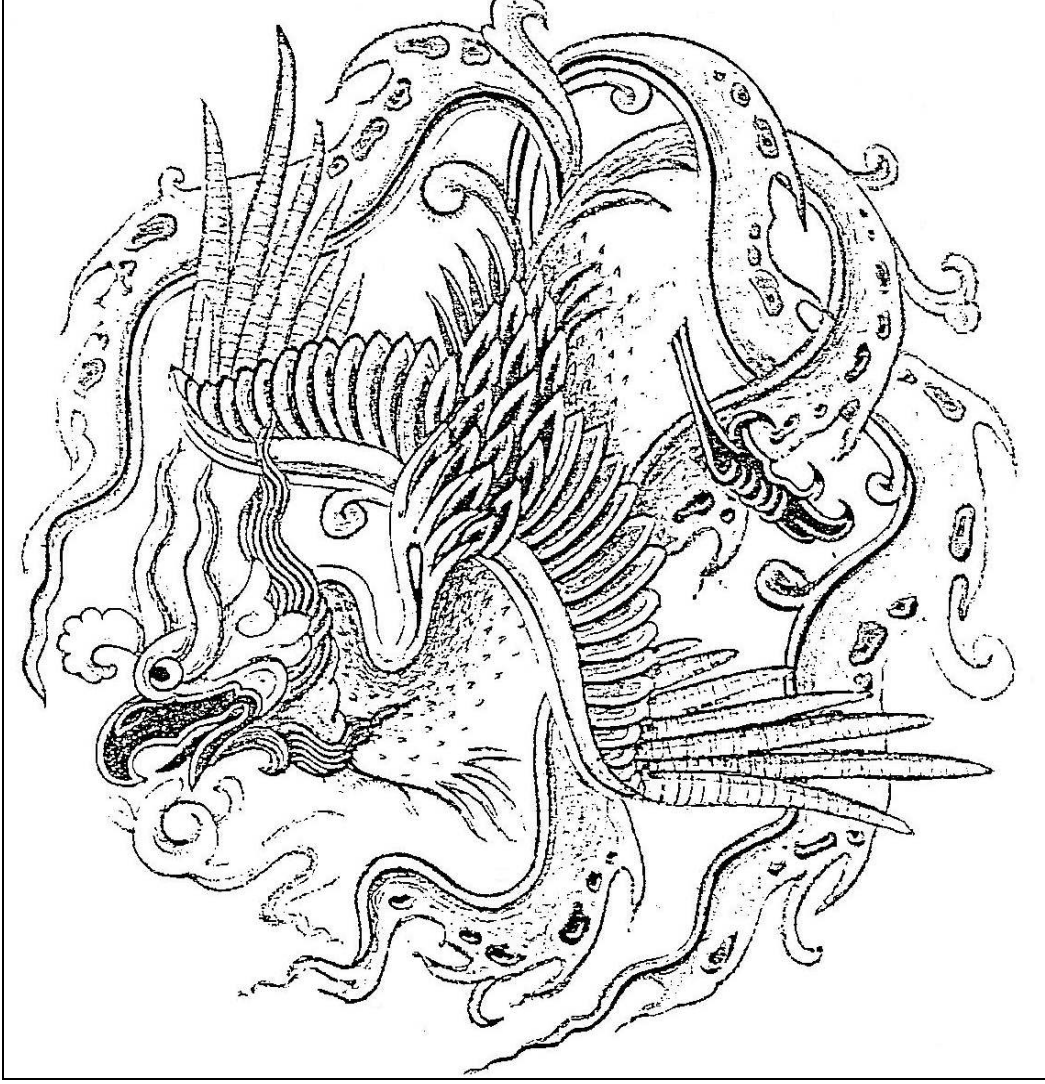
4. Ejder

(Keskiner,2007,s.50.)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

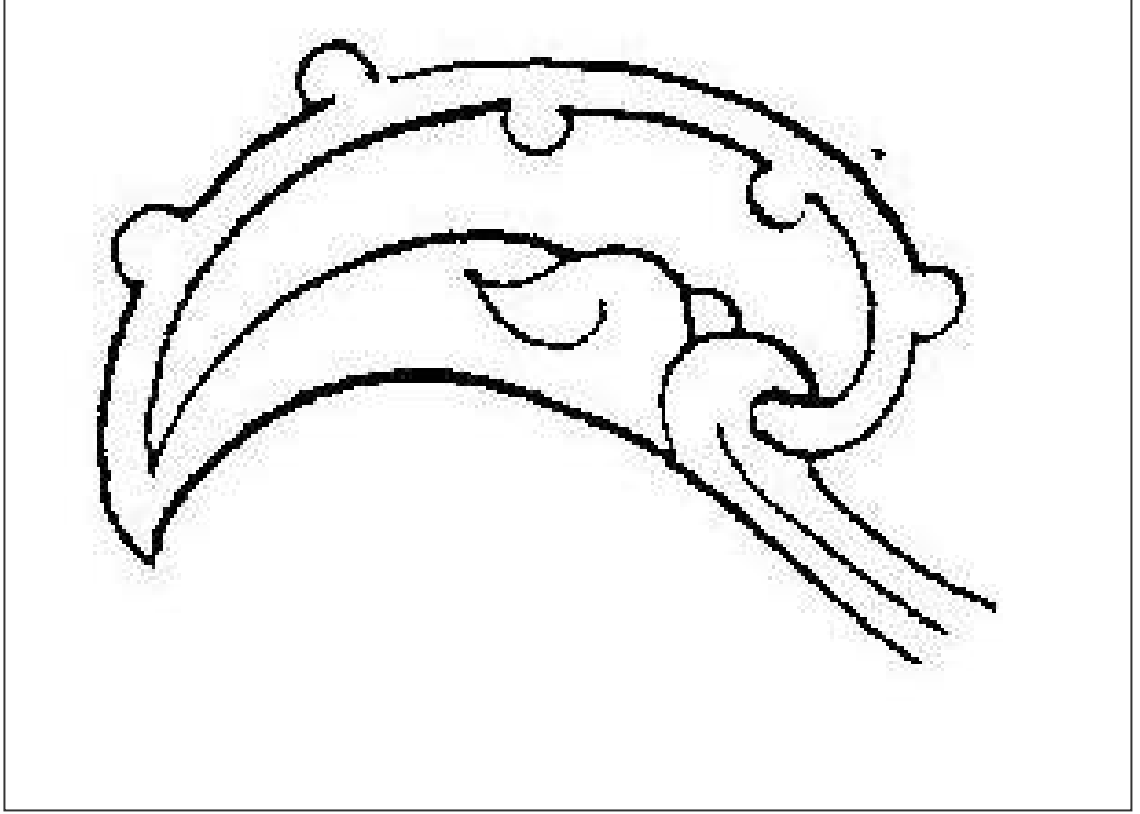
5. Simurg

(Keskiner,2007,s.61.)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

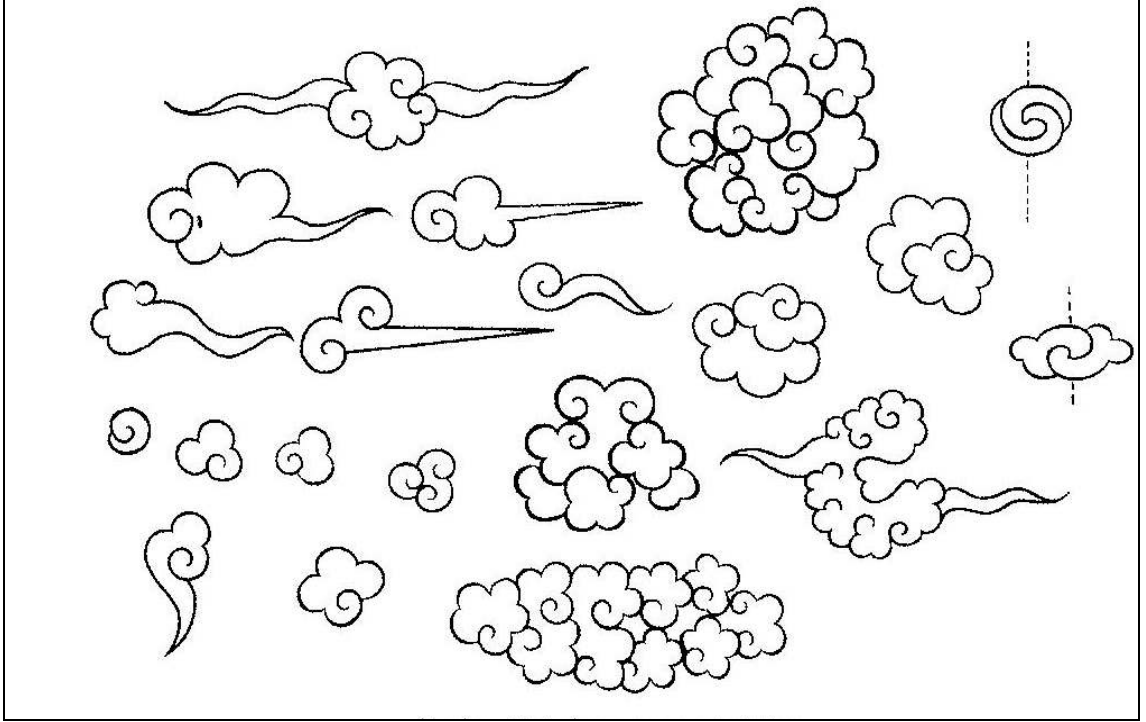
6. Rumi

(Keskiner,2007,s.13.)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

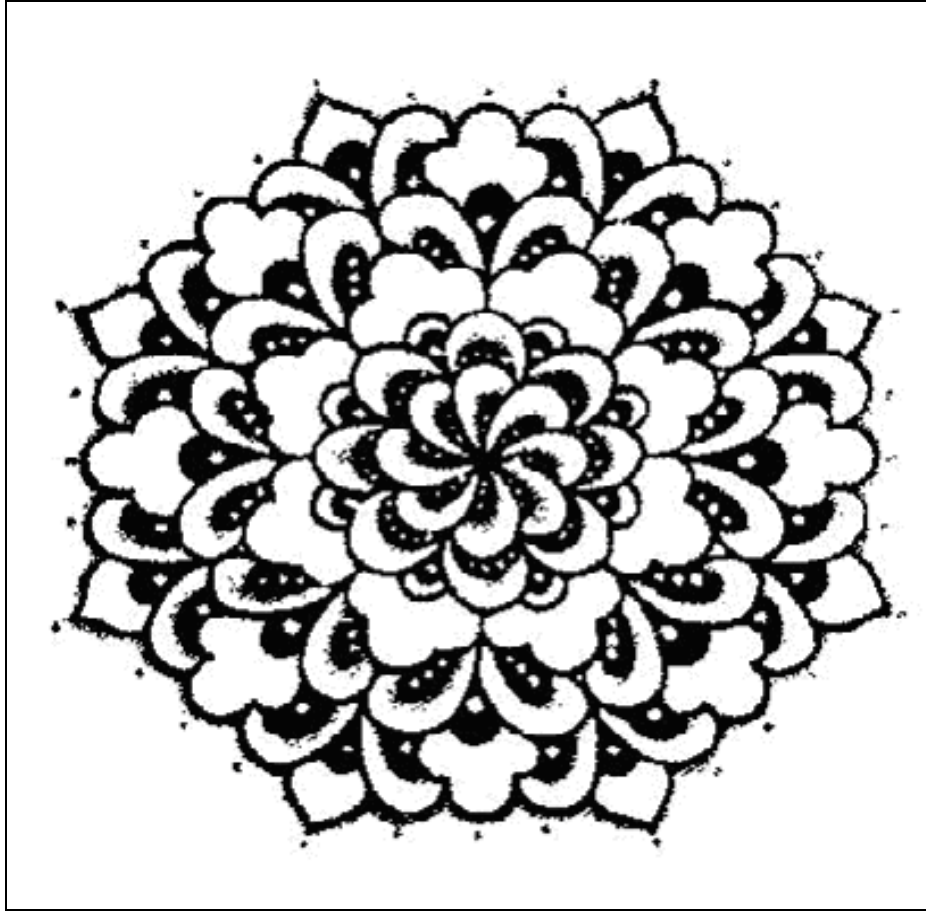
7. Bulutlar

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.71)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

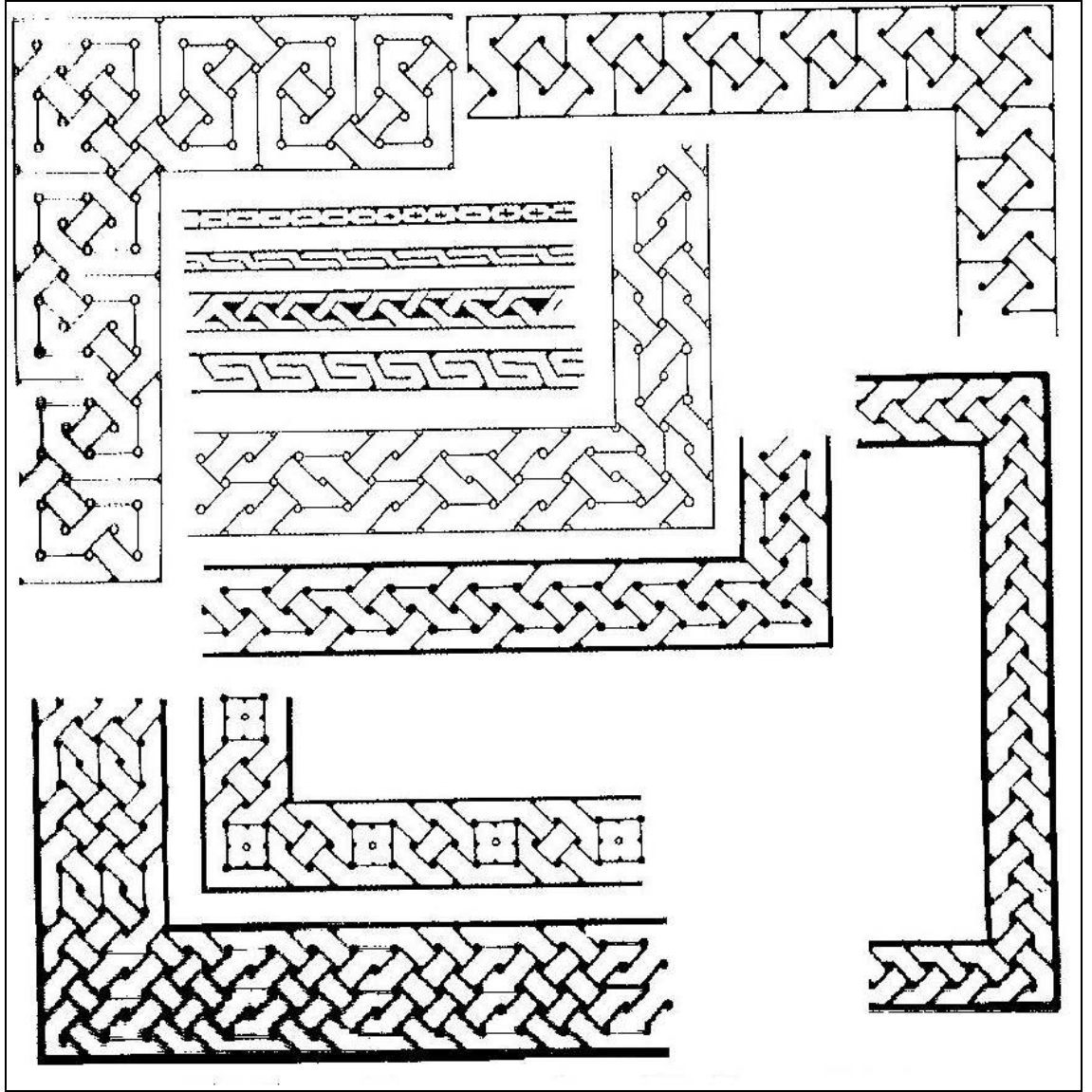
8. Münhani

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.119)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

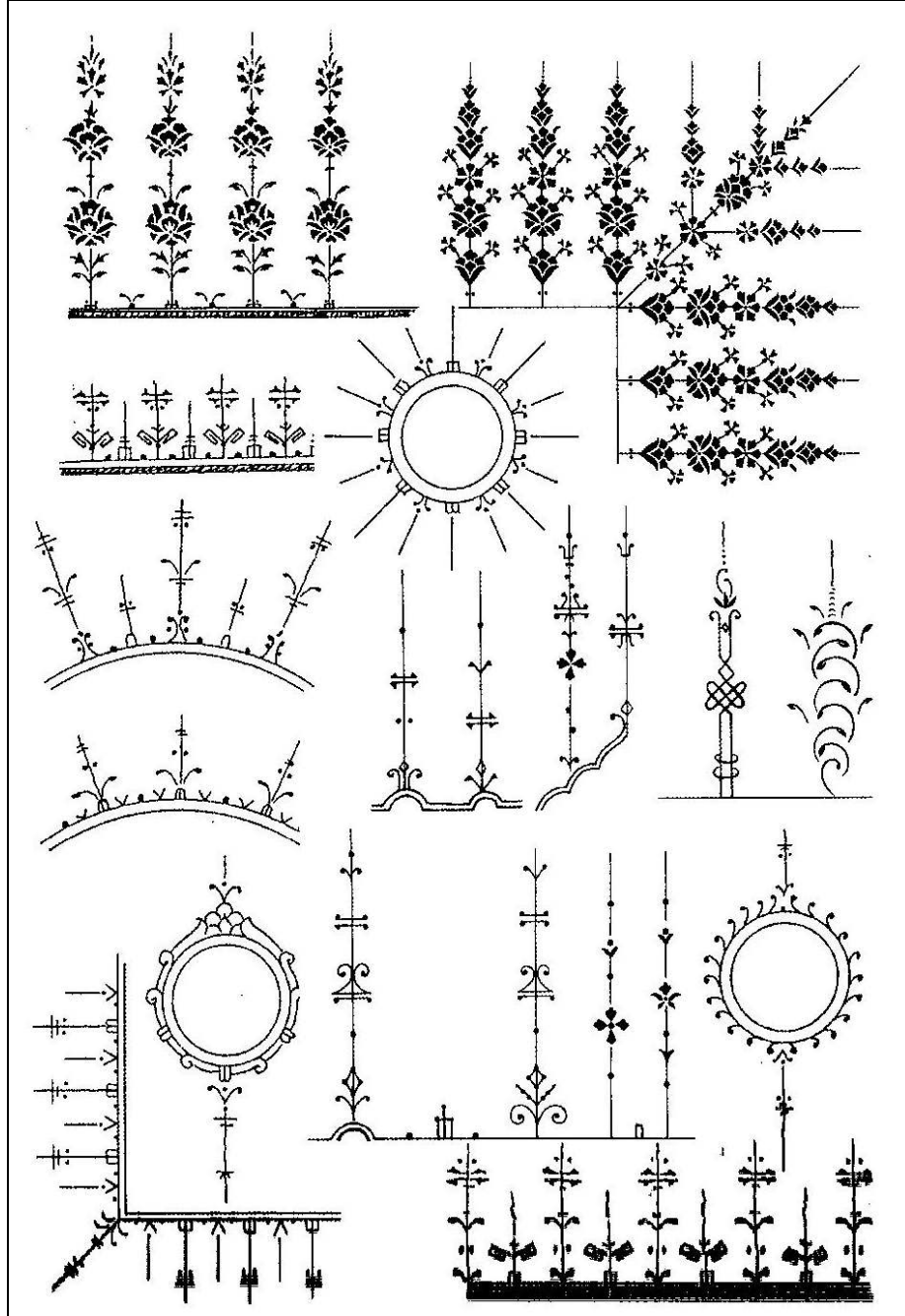
9. Geçme

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.98)

Ek-6 Türk Tezhip Sanatı Motifleri

10. Tığ Örnekleri

(Özkeçeci ve Özkeçeci,2007,s.120)

Ek-7 Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Örnek 1. Ali Erdinç Özkılıç

Ek-7 Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Örnek 2. Fatih Furkan İçel

Ek-7 Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Örnek 2. Büşra Özanaç

